DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 61 · YIL 7 · ARALIK 2021 · 15 TL · KKTC: 18 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

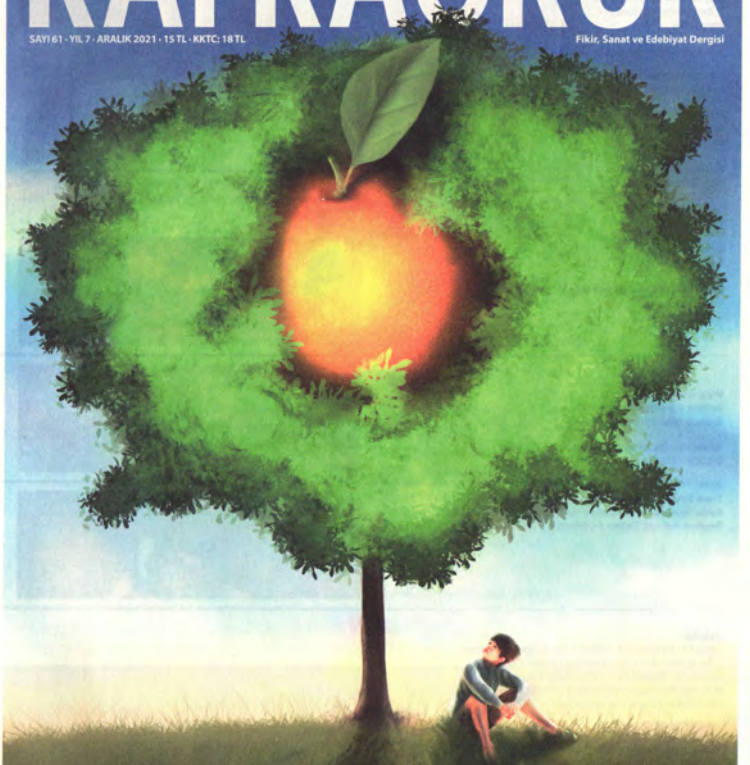

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR
Fikir, Sanatve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 61 - 15 TL | KKTC: 18 TL

instagram.com/kafkaokur
twittercom/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi
Akademiler Eğitim, Denetim ve Danışmanlık Tic.Ltd. Şti.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editör
Alparslan Demir

Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan Demir

Sanat Yönetmeni
Yunus Emre Aytaç

Kapak Çizeri / Genel Koordinatör
Eren Caner Polat

Web: www.kafkaokur.com
İletişim: editor@kafkaokur.com
Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Altunizade Mah. Palandöken Sok. No: 19/1
Üsküdar / İstanbul

ISSN: 2148-6824
Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. (216) 354 30 00
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. (216) 354 39 09

Şeker Portakalı:
Bir Ayrılık - Bir Yoksulluk - Bir Ölüm

Okan Çil

Yayımlandıktan kısa bir süre sonra ülke sınırlarını aşarak ününü tüm dünyaya...

Değirmen Yaşı

A. Gülfem Özer

maran goza birkaç parça bıraktım...

Yazarlar
Okan Çil • Soner Sert • A. Gülfem Özer • Çiğdem Demirhan
Cihat Duman • İlkin Tuğçe Kabadayı • Senem Gezeroğlu
Bilal Tayfur • Hakan Bıçakcı • Mahir Şanlı • Luigi Pirandello
Hale Ayiz Pendezzini • Nilgün Taylan • Melisa Yılmaz
Utku Yıldırım • Zeynep Kahraman Füzün • Cem Tunçer

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster
Eren Caner Polat • Cansu Akın • Yunus Emre Aytaç
Selen Çelik • Merve Yiğit • Serkan Yolcu • Mücahit Aydoğdu
Timuçin Keleş • Pelin Aysan • İhsan Canıtez

© Her hakkı saklıdır.
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR'un tüm sayılarını
shopier.com/kafkaokur
adresinden edinebilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

16

Yani Çiğdem Demirhan

Karanlıkta duvara yaslanıyorum. Buz gibi. Ürperiyorum. Bu duvar, tam 18 ay 5 gün önce...

20

Sezai Karakoç'u Seviyorduk Cihat Duman

Tanıştığım en üst insan Sezai Karakoç öldü. Bu kara haberi...

26 **Tekerleme** Zeynep Kahraman Füzün

Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım...

30 **Dış Güçler** Hakan Bıçakcı

Her insan, ömrünü anlamlandıracak bir bekleyişe ihtiyaç duyabilir. Dino Buzzati'nin Tatar Çölü (1940) romanının...

34 **Mimir'in Kuyusu** Mahir Şanlı

Tanrılar dahi bedel öderdi. Günümüzde mitler, mitoloji meftunları dışındaki kitlelere genelde...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Cansu Akın

Okan Çil

ŞEKER PORTAKALI:
BİR AYRILIK - BİR YOKSULLUK - BİR ÖLÜM

"İyi düşün Zezé. Henüz gencecik bir fidan bu. Bir gün koca bir ağaca dönüşecek. Seninle beraber büyüyecek. İki kardeş gibi iyi anlaşacaksınız. Dalını gördün mü? Bir tanecik dalı olsa da sanki senin binmen için hazırlanmış bir ata benziyor."

Yayımlandıktan kısa bir süre sonra ülke sınırlarını aşarak ününü tüm dünyaya duyuran, işlediği duygularla her yaştan okuru kendine hayran bırakan kitapları şöyle bir düşündüğümüzde, ilk akla gelenlerden biri de *Şeker Portakalı*'dır kuşkusuz.

1968'in Brezilya'sında ilk baskısını yapan *Şeker Portakalı*'nın, şimdiye değin yaklaşık elli dile çevrildiğini ve yüzden fazla ülkede uzun zamandır çoksatanlar arasında kalmayı başardığını biliyoruz. Bu önemli bir gösterge; neredeyse üç kuşağın elinden geçmiş bir kitap, bir sonraki nesil tarafından bile beğeniyle okunup sahipleniliyorsa, üstüne üstlük geriden gelenlerin aklında ve kalbinde Zezé'nin sevgisi yerini koruyorsa Vasconcelos'un bize anlattıklarını durup tekrardan düşünmek gerekir.

BİR ÇOCUĞUN YALNIZLIĞI

"Söylesene. Senin konuşabildiğini herkes biliyor mu?"
"Hayır. Bir tek sen."
"Sahiden mi?"
"İstersen yemin edebilirim. Bir peri bana tıpkı senin gibi bir çocukla arkadaş olursam konuşabileceğimi ve çok mutlu olacağımı söylemişti."

José Mauro de Vasconcelos'un en bilinen ve en sevilen kitabı *Şeker Portakalı*, Bre-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

zilya'nın arka sokaklarındaki yoksul bir aile olan Vasconcelosların hikâyesini konu edinir. Kalabalık bir ailedir Vasconceloslar. Baba Paulo, anne Estefânia Pinagé, evin büyük oğlu Totoca lakaplı Antonio, Lala ve Glória ablalar, en küçük kardeş Luís ve ailenin baş belası kabul edilen Zezé... Zezé yaşadığı semtten, tanıdığı her insana kadar neredeyse herkesi kızdıran ve bunların en az yarısından dayak yediği hâlde yapacağından geri durmayan bir haşarı olarak kabul edilse de, o aynı zamanda yalnız ve mutsuz bir çocuktur.

"Beş... altı... beş..." yaşındadır Zezé. Kısa boylu, zayıf ve son derece enerjiktir. Ailesi başta olmak üzere, herkes Zezé'nin yaramazlıklarından illallah etmiştir, öyle ki onu "Şeytan'ın vaftiz çocuğu" diye adlandırırlar ve eşek sudan gelinceye dek döverler. Yani onu bu şekilde "normalleştirmeye" çalışırlar. Ailede ona karşı en şefkatli davranan kişi annesidir, Estefânia Pinagé, onu dövmek istediğinde bahçeden küçük dallar koparır ve Zezé'nin sadece bacaklarına vurur. Annesi kadar olmasa da Godóia lakaplı ablası Glória da kardeşine arka çıkmaya çabalar.

Zezé'yi çok seven biri daha vardır tabii. Ona çeşitli hikâyeler anlatan, nasihat eden, harçlık veren bu kişi Edmundo dayıdır. Zezé her fırsatını bulduğunda Edmundo dayının yanına gider, ancak ne yapıp eder, onu da sinirlendirmeyi bir şekilde başarır.

Kitabın başında Vasconcelos ailesini perişan şekilde buluruz. Baba Paulo, fabrikatör Mr. Scottfield'la dalaşınca kovulan ve uzun süredir de işsiz olan bir adamdır. Bunun ekonomik yönü bir yana, Paulo'yu esas yıpratan şey parasızlığın getirdiği psikolojik baskıdır. Paulo'nun roman boyunca pek çok yerde, pek çok şekilde karşımıza çıkan tepkileri de bunun en önemli göstergesidir.

Evin geçimi için herkes kollarını sıvamıştır. Lala fabrikada çalışmaya başlamış. Estefânia Pinagé ise İngiliz değirmeninde her gün ağır bobinleri kaldırmaktan bel fıtığı olmuştur, doktorun ona verdiği kuşağı beline sarıp çalışmaya devam etmektedir. Hatta Zezé bile zaman zaman sandığı sırtına yükleyip ayakkabı boyacılığı yapmaya çıkar.

Kimseden hiçbir şey beklemiyorum. Böylece hayal kırıklığına da uğramamış oluyorum.
Şeker Portakalı, s.46

Ne var ki bütün bunlar geçinmeye ancak yettiği için ev kirasını sekiz aydır ödeyememişler ve taşınmak için yeni bir ev bakmaya başlamışlardır. İşte, Zezé'yle şeker portakalının dostluğu bu vesileyle olur: Yeni taşındıkları bahçeli evde bütün kardeşler kendilerine bir ağaç seçerler, Zezé sona kaldığı için bütün cüsseli ağaçları kaptırmıştır. Glória ise ona arka bahçedeki şeker portakalı fidanını gösterir. Zezé buna ilk etapta burun kıvırır, fakat başka seçeneği olmadığını anlayınca mecburen kabul eder.

"Ama ben büyük bir ağaç istiyordum."

"İyi düşün Zezé. Henüz gencecik bir fidan bu. Bir gün koca bir ağaca dönüşecek. Seninle beraber büyüyecek. İki kardeş gibi iyi anlaşacaksınız. Dalını gördün mü? Bir tanecik dalı olsa da sanki senin binmen için hazırlanmış bir ata benziyor."

O vakte kadarsa Zezé'nin iki yakın "arkadaşı" vardır. Biri yarasa Luciano, diğeri de Tanrı'nın göğsüne yerleştirdiği ve zaman zaman şarkı söyleyip, zaman zaman Zezé'yle sohbet eden küçük bir kuş. Edmundo dayının söylediğine göre bu kuş, Tanrı'nın çocuklara bir armağanıdır. Çocuklar büyüdüklerinde, bilinçlendiklerinde kuşlar çıkıp Tanrı'nın yanına uçarlar, Tanrı da onları başka çocukların içlerine yerleştirir.

Zezé *"beş... altı... beş..."* yaşına basıp içindeki kuşu yitirmesinin ardından bir de taşınıp Luciano'yu kaybedince hepten yalnız kalacağını düşünürken, şeker portakalı fidanından ilk cümlesini duyar:

"Bence ablan sonuna kadar haklı."

O andan sonra şeker portakalıyla sıkı dost olan Zezé, Glória'ya teşekkür edip çok şanslı bir çocuk olduğunu düşünerek, bazen Minguinho, bazen de Xururuca adını verdiği bu yeni arkadaşıyla her fırsat bulduğunda konuşmaya başlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şeker Portakalı'nın ana temalarından biri de ailedir. Aile, özellikle yoksul bir aile, asık suratların, sorunun, huzursuzluğun bol olduğu ve bir şeylerin daima eksik kaldığı, özlendiği, kavuşulamayacağını bile bile özlenmeye devam edildiği, tüm bunların ise ancak yıllar sonra sempatik geldiği bir dört duvardır.

Vasconceloslarda bu durum ortalamanın da aşağısındadır. Parasızlık, ailedeki herkesi özellikle de babayı tuhaf bir "yaratığa" dönüştürür. Yetememek, beceremmemek, başaramamak hissi Paulo'nun üzerine öyle bir çöreklenmiştir ki, zavallı adamın doğru düzgün sesi bile çıkmaz, varla yok arası süzülür gider ve sıkıntısını çıkıp dolaşarak, sigara içerek atmaya çalışır.

Bunu özellikle Noel'de görürüz. Herkesin eğlendiği, kendini yenilediği ve büyük dileklerle sevdiklerinin yanında olduğu Noel'de, Vasconcelosların evinde âdeta bir matem havası vardır. O kadar parasızdırlar ki yemekte sadece yumurtalı ekmek yerler, üstelik faturayı ödeyemediklerinden elektrikleri bile kesilmiştir.

Sofraya oturduklarında kimse konuşmaz bile, doğru düzgün atıştırmadan asık suratlarla sofradan kalktıklarında Paulo can sıkıntısından çıkıp gider. Kalanlarsa ondan beterdir.

"...artık biliyorduk ki hepimiz çocukluğumuzu yitirmiştik. Hepimiz büyüktük, büyük ve hüzünlü, Noel sofrasında payımıza düşen hüznü mideye indirmiştik," der Zezé bunun üzerine, ama yine de ümidini kaybetmez. Bir mucize olmasını umarak lastik ayakkabılarını kapı önüne bırakır yatmadan. Sabahleyin içinde bir hediye bulacağı hissiyle uyur. Tek istediği şey, daha önce kullanılmamış, sadece kendisi için alınmış, yeni bir şeydir; bu kadar.

Gırtlağıma bir şey düğümlenmişti, yediklerim boğazımdan geçmek bilmiyordu. Uyuyalım. İnsan uyudu mu her şeyi unutur.
Şeker Portakalı s.49

Ne var ki hayal kırıklığı babadan oğula geçen bir lanet gibidir. Zezé bunu görünce hem hüzünlenir hem de sinirlenir. Noel Baba'nın hediye getirmemesini İsa'nın kendisini sevmemesine yorar. Hatta İsa'nın sadece zenginleri sevdiğini, yoksulları umursamadığını ve fakir bir babanın çok fena bir şey olduğunu söyler. Bunu duyan Paulo hepten hüzünlenip giderken, Zezé de utancından ağlamaya başlar, sonra da babasını teselli edebilmek için boya sandığını sırtına yükleyip çıkar ve akşama kadar çalışıp kazandığı bütün parayla babasına en pahalı sigaralardan alır.

Bu yolculuk, kitap için de Zezé'nin iyi niyeti için de çok önemlidir. Haşarılıktan başka bir şey yapmayan, herkesi çıldırtan Zezé, sigaraların alıp babasına verdiğinde o soğuk aile ortamı sanki birden ısınır, canlanıverir.

Serinin ikinci kitabı olan ve 1974'te yayımlanan *Güneşi Uyandıralım*'da da başka bir aile yapısı karşımıza çıkar. Aradan yaklaşık beş yıl geçmiştir ve Zezé on bir, on iki yaşlarındadır. Okuması için zengin bir aileye evlatlık verilmiştir. Vasconceloslar arasında okumasına bel bağlanan, doktor olup kendisini kurtaracağına inanılan tek kişi Zezé'dir. Diğer kardeşleri yoksulluk içinde yaşayıp, yaşları/sıraları gelince fabrikaya girip, belki de ölene kadar bu şekilde yaşayacaklardır. Zezé'nin ufak da olsa bir şansı vardır, evet, ama uyumsuzluk yakasını burada da bırakmaz.

Öz ailesinde yaşadıklarına kıyasla buradaki hayatı çok daha iyidir; her şeyden önemlisi gayet sağlıklı şekilde beslenir, güzel kıyafetler giyer, kaliteli bir eğitim alır. Ama eksik bir şeyler vardır işte.

"Hayat buydu işte. Kahvaltıdan önce yarım saat piyano. Kahvaltıdan sonra, okula gitme vakti gelene kadar yirmi dakika daha. Öğlenleri, yemekten önce kırk dakika piyano, sonra okula dönüş. Ödevlerimi genellikle etüt saatinde yapar, saat beş buçukta evde olurdum. Duş, temiz kıyafet, akşam yemeğine kadar biraz daha piyano. Yemekten sonra oyun oynamak için yarım saatim kalırdı. İyi ama kiminle oynayacaktım? Arkadaşım yoktu ki."

Zezé'nin okuldaki durumu da bundan pek farklı değildir, o hep bir şeylere yabancı hisseder kendini. Yoksul ve kuralsız bir aileden, zengin ve disiplinli bir ailenin yanına geçmiş olsa da o hâlâ aynı Zezé'dir; meraklı, enerjik ve tam bir "baş belası".

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yaptığı yaramazlık, ettiği kavgalar yüzünden okulda çok defa ceza alır. Hatta bir keresinde okuldan atılma noktasına dek gelir, ama bir şekilde şansı yaver gider ve atılmaktan kurtulur. Bunun yerine ondan sevmediği bir cümle seçmesi istenir. Zezé de hinlik yapıp Brezilya Milli Marşı'ndan bir mısra seçer: "Duyuldu Ipiranga'nın sakin kıyılarında," der.

Öğretmenleri de cümleyi şu şekilde tamamlarlar: "Duyuldu Ipiranga'nın sakin kıyılarında, ben kötü huylu, sorumsuz bir öğrenci olsam da."

Zezé'nin cezası işte böylece kesilir. Bu cümleyi bin kere yazacaktır. Öğretmenleri onun böylece "iyi biri" olacağına hükmetseler de aslında Zezé'yi yalnızlığa daha da ittiklerini fark etmezler.

DOSTLUĞUN İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ

"Senin güneşin hüzünlü Zezé. Yağmur yerine gözyaşlarıyla kuşatılmış bir güneş. Sahip olduğun gücü, yeteneklerini henüz kavrayamamış bir güneş. Senin bütün anılarını henüz güzelleştirememiş bir güneş. Küçük, biraz mızmız bir güneş."

"Yapmam gereken ne?"

"Pek az şey. İste yeter. Ruhunun pencerelerini aç, bırak nesnelerin ezgisi içeri dolsun. Sevgi dolu anların şiiri... Elimi dostça sık, sonra gidip birlikte güneşi uyandıralım."

Şeker Portakalı, *Güneşi Uyandıralım* ve serinin son kitabı olan *Delifişek* de aslında bir yalnızlık serüvenidir. Gerek karakteri gerek çevresel etmenleri nedeniyle tepkisini yaramazlıkla açığa vuran bir çocuğun, başta ailesi olmak üzere, hemen herkesçe azarlandığını, sürekli itilip kakıldığından hepten içine kapandığını ve bu süreçte kendine hayali arkadaşlar bulduğunu görürüz.

- *Beni bekleyecek misin?*
- *Hayatım boyunca. Ya sen?*
- *Sonsuza dek.*

Güneşi Uyandıralım, s.221

Bunların ilki şeker portakalı fidanıdır. Aile yeni eve taşındığında bu cılız ve büyüyüp serpileceği meçhul fidanı kimse istemez, dahası onun farkında bile olmazlar. O, arka bahçede, göz önünde olmayan, gizlenen/saklanan, tabiri caizse bir uyumsuzdur. Tıpkı Zezé gibi. Şeker portakalının sadece Zezé'yle konuşması, sadece onunla anlaşması da biraz bu yüzden.

Zaten Zezé de gerçek duygularını, yaralarını ve elbet yaramazlıklarını bütün çıplaklığıyla ona açar. Birbirlerine sürekli hak vererek ilerleyen sohbetleri neredeyse bir "terapi" hâlini alır. Bu sohbette yargılama, cezalandırma ve hakaret yoktur. Onlar gerçek birer dosturlar.

Totoca'nın yaptığı şakaya Zezé'nin bu kadar büyük tepki vermesinin sebebi işte budur: Totoca, belediye yolları genişleteceği için şeker portakalının da sökületeceğini söyleyince Zezé ağlayıp kendini heder eder, çünkü şeker portakalı Zezé'nin kendisidir. Onun toprağından sökülüp atılması, Zezé'nin de "ölmesi" anlamına gelir.

Tam da bu yüzden, ikinci kitapta toprağından sökülüp bir başka aileye evlatlık verildiğinde Zezé, kendini çok yalnız hisseder. Ancak yalnızlığı uzun sürmez. Kendine yine bir hayali arkadaş edinir. İsminin Adam olduğunu söyleyen bir kurbağa önce Zezé'yle sohbet eder, ardından -tıpkı Edmundo dayının anlattığı kuş gibi- Adam da Zezé'nin göğsüne girer ve onunla yekvücut olur. Böylece her istediklerinde sohbet etme şansına sahip olurlar.

"Dinle Zezé, ben bunun için buradayım. Sana yardıma geldim. Hayatta her şeye karşı kendine savunmana yardımcı olmaya. Yalnız bir çocuk olmanın... Bir de piyano çalışmanın acısını çekmek yok artık."

Diğer taraftan Zezé'nin tek dostları da bunlar değildir tabii. Özellikle *Şeker Portakalı*'nda bu haşarı çocuğa destek olan iki karakter çıkar karşımıza. Bunların ilki Ariovaldo'dur. Ariovaldo yazdığı şarkıları söyleye söyleye dolanan, beğenenlere şarkı sözlerini satarak hayatını kazanan bir şairdir. Genelde aşk şarkıları yazan ve enerjik biri olmasıyla da dikkat çeken Ariovaldo'yla tanışan Zezé bir süre onunla beraber dolaşıp şarkı sözü satmaya gider. Hatta

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"Portuga Zezé'yi gerçekten dinler, onun sorunlarını önemser, diğer bir deyişle, bu yalnız çocuğa bir baba gibi davranır. Zezé de bunu fark ettiği için onun oğlu olmak istediğini söyler. Ne var ki baba ile oğul, bir süre sonra tamamen ayrılmak zorunda kalırlar."

ilerleyen günlerde bundan komisyonunu da alır ve şarkı söylemede Ariovaldo'ya destek bile olur. Babası her ne kadar bundan rahatsız olduğunu belirtse de, Zezé onunla dolaşmaya devam eder ve çok sevdiği ablasına yepyeni bir şarkı hediye eder.

Ariovaldo'yla Zezé'nin dostluğu her ne kadar önemliyse de, yine aynı kitaptaki Portuga lakaplı Manuel Valadares'le olan ilişkisi daha candan ve daha kutsaldır. Aslında bu ilişki büyük bir çatışmayla başlar. Zezé, Portuga'nın arabasına takılır, Portuga da ona yarı şaka yarı uyarı mahiyetinde hafifçe vurur. Böylece Zezé Portuga'ya kin beslemeye başlar. Hatta onu öldürmeye bile karar verir.

Ancak aralarındaki buzlar zamanla eriyip sıkı birer dost olduktan sonra bu öldürme isteğinin gerçek değil de kalben öldürmek olduğunu, yani "iyiliğini istemekten vazgeçmek" olduğunu açıklar Zezé. Artık Portuga'yı "tersinden öldürdüğünü", yani kalbinde yeniden doğurduğunu belirtir.

Zezé'nin Portuga'ya bu denli yakınlık hissetmesinin tek sebebi, adamın ona harçlık, misket gibi şeyler vermesi değildir sadece. Portuga Zezé'yi gerçekten dinler, onun sorunlarını önemser, diğer bir deyişle, bu yalnız çocuğa bir baba gibi davranır. Zezé de bunu fark ettiği için onun oğlu olmak istediğini söyler. Ne var ki baba ile oğul, bir süre sonra tamamen ayrılmak zorunda kalırlar. Bu ayrılık Zezé'yi kelimenin tam anlamıyla mahveder.

Güneşi Uyandıralım'da, şeker portakalının yerini Adam'ın "doldurduğu" gibi, Portuga'nın yerini de okuldaki öğretmenlerden biri olan Peder Feliciano "doldurur". Peder Feliciano, Zezé'ye okulda her fırsatta destek olur, onu sürekli uyarır, motive eder. Hatta okuldan atılmasını engelleyen de aslında odur.

"Ben hiç ama hiçbir şey olmak istemiyordum. 'Coğrafya tembellere ve serserilere özgü bir ders.' İşte o zaman içime hüzün gibi bir şey çöküyordu, çünkü ufukta benim için başarısızlığa benzer bir şey görünüyordu. Herkes artık geleceğini düşünerek planlar yapmaya başlıyordu, bense hiçbir şey düşünmüyordum."

Serinin son kitabı olan *Delifişek*'te böyle der Zezé. Artık yetişkin bir insandır, on dokuz, yirmi yaşlarındadır. Okuldan mezun olmuş, Peder Feliciano'nun ve zengin ailesinin desteğiyle tıp fakültesine girmiş olsa da, tıpkı ilk iki kitapta olduğu gibi çevresiyle uyumsuzluk yaşamaya devam etmektedir. Hiçbir yere ait hissedemez kendini ve hayatıyla ne yapacağı konusunda son derece karışık ve karamsardır.

Tam da bu yüzden fakülteyi yarıda bırakıp öz ailesinin yanına döner. Anne ve babasından komik sayılabilecek harçlıklar alarak yaşamakta, bir yandan da nerede, ne iş yapacağını düşünerek kendini yemektedir.

Artık ne şeker portakalı ne de kurbağası vardır yanında; çocukluğuna göre daha yalnızdır. Ne idiği ve nereye gideceği belirsiz bir aşka tutulmuştur, bu da tam tersine onun yalnızlığını ve melankolisini besler.

Portuga'nın ve Peder Feliciano'nun rolünü bu kitapta babası, yani Paulo üstlenir. Artık yaşlı ve hasta bir adam olan Paulo, Zezé'yle yine kavga edip dursa bile, sık sık onunla baba-oğul konuşması yapar. Onu gerek iş gerek aşk konusunda sorguya çeker. İkisi de büyümüştür. Ne var ki büyümek her zaman iyi bir şey değildir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Acı; toplumdan bireye, bireyden topluma, birbirini besleyerek büyüyen bir kısır döngü hâlini alınca, yalnızlık da peşi sıra gelir. Bunu da en güzel şekilde yine Zezé anlatır."

ÇOCUKLUĞUNU DÜNYAYA ARMAĞAN EDEN YAZAR

"Kitaplarımı birkaç gün içinde yazıverdiğim doğrudur. Ama buna karşılık fikirlerimi olgunlaştırıncaya kadar yıllarca üstünde düşünür taşınırım. Hep daktiloyla yazar; her bir bölümü hiç durmaksızın yazıp bitiririm; yazdıklarımı ancak bitirdiğim zaman okurum. Gece gündüz, saat kaç olursa olsun yazarım. Yazı yazarken sanki transa geçerim. Ancak parmaklarım acımaya başladığı zaman bırakırım tuşlara vurmayı, o zaman anlarım ne kadar çok çalıştığımı. Çalışmak mı dedim? Ne düşüncemi ne de duygularımı iyi anlatabildim: yazı yazmak, öyküler anlatmak, yaşanmış olayları nakletmek, tanıdığım çocukların anılarına dalmak benim için çalışmak demek değildir. Kendi kendime verdiğim bir armağandır bu."

26 Şubat 1920'de Rio de Janerio'da doğan José Mauro de Vasconcelos, bu üçlemeyi kendi çocukluğundan yola çıkarak yazar. Evet, Zezé, yazarın kendisidir. İkisi de küçükken zayıf ve sarışın, aşırı yaramaz, anne tarafından yarı Kızılderilidir ve ikisinin de adı José'dir. Buna bir delil de kitabın ithaf kısmında vardır. Şöyle yazar Vasconcelos:

Ayağımıza bir parça çamur bulaşması, günün birinde toprak olacağımızı hatırlatır.
Delifişek, s.28

"Hasretle andığım kardeşim Luis'e,
yani kral Luis'e ve ablam Glória'ya;
Luis yaşamaktan yirmi yaşında vazgeçti. Glória ise yirmi dördünde hayatın yaşamaya değmediğine karar verdi. Altı yaşımdayken bana şefkatin anlamını öğreten Manuel Valaderes'i de aynı şekilde rahmetle anıyorum.
Hepsi huzur içinde yatsın!"

Vasconcelos, ilk kitabı *Muz Sesleri*'ni 1942 yılında yayımladıktan, 24 Temmuz 1984'teki ölümüne değin yazdığı bütün kitaplarda gettonun, yoksul insanların hikâyelerini anlatır ve geçim sıkıntısının, para hırsının insanı soktuğu türlü halleri olanca sertliğiyle işler.

1964-1985 arasında, bütün demokratik hakları hiçe sayarak, sansür ve katliamla hüküm süren askerî cuntanın altında bile yazmaya devam eder. Kitaplarında slogan atmaz, karakterleri ve yarattığı atmosferi öyle derinlikli ve gerçekçi şekilde anlatır ki, ortaya çıkan sınıfsal çelişkiler, bireysel/toplumsal acılar slogandan daha etkili sonuçlar yaratır.

Zaten *Şeker Portakalı*'nın alt başlığında da "Bir Gün Acıyı Keşfeden Küçük Bir Çocuğun Hikâyesi" yazmaktadır. Acı; toplumdan bireye, bireyden topluma, birbirini besleyerek büyüyen bir kısır döngü hâlini alınca, yalnızlık da peşi sıra gelir. Bunu da en güzel şekilde yine Zezé anlatır:

"Acı çekmek bayılana dek dayak yemek değildi. Ayaktaki cam kesiğine eczanede dikiş attırmak değildi. Asıl acı, kalbi baştan aşağıya sancılara boğan, insana sırrını kimselere anlatmadan ölmeyi arzulatan bir şeydi. Kolları, başı hep dermansız bırakan, yastıkta öbür yana dönme isteğini bile söndüren bir şey."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Soner Sert

UCUZ VE KÖTÜ ROMANLARDAN İYİ FİLM ÇIKAR

Bir edebî eserden uyarlanan her film, okur için bir pişmanlık vesilesidir. Zira roman ya da öykü, okurun zihninde somutlaşır. Dolayısıyla özneldir. Ancak görüntüye dökülen bir metin, yani filmleşen bir roman ya da öykü, herkese aynı görünür. Bir kitapta görüp zihnimizde defalarca resmettiğimiz bir an yahut bütün özelliklerini bir bir aklımıza kazıdığımız bir karakter, bir filmde yönetmenin dünyasından belleklere süzülmeye başladığı o tılsımlı açılış karesinden sonra sihrini yitirir. Artık o an ya da karakter bize ait değildir. Filmin yönetmeninin dünyasına aittir ve biz o filmi izlemeye başladığımız dakikadan itibaren bu gerçeğe yabancılaşır ve o karakteri/anı yadırgamaya başlarız.

Bu bağlamda iki farklı çalışma metodundan bahsetmekte fayda var. İlki, bir kitabın orijinaline sadık kalarak film üretme biçimidir. İkincisi ise kitaptan esinlenerek –ve bunu inkâr etmeyerek- üretilen filmdir. İlkinin riski büyüktür. Zira alanında belirli bir başarı kazanmış, bu başarıyla dünyanın farklı bölgelerinde farklı dil ve meşrepten okura seslenmiş bir eseri alıp da film/dizi yapmak meşakkatlidir. Risklidir çünkü her okur, o hikâyeyi aklında –henüz okurken- filme çekmiştir. Örneğin, Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'ının ya da Yaşar Kemal'in *İnce Memed*'inin filme çekildiğinde kötü olmasının sebeplerinden biri budur. İkincisi daha ferahfeza bir alanın içinde salınır. Esinlenilen metin farklı olaylara, farklı finallere gebedir. Örneğin, Mario Puzo'nun *The Godfather* romanını düşünelim. Yönetmen Francis Ford Coppola, Puzo'nun bahse konu olan romanını almış, bambaşka bir biçim ve gerçeklikle hikâyeyi resmetmiştir. Aynı durum Metin Kaçan'ın kaleme aldığı, Mustafa Altıoklar'ın yönettiği Ağır Roman filmi için de geçerlidir. Bu bağlamda etkili olan temel duygu, şaşırmaktır. İnsan, sonunu bildiği bir hikâyeye şaşırmaz. Onu yanıltmak, finalde şoka uğramasını sağlamak gerekir. Bir romanın sonu ise bilinir. Dolayısıyla onun yoluna döşenen taşların, nereye çıkacağı bir merak konusu değildir. İster okur ister seyirci olsun, bir alımlayıcı şaşırdığı bir eseri unutmaz. O etki, insanın peşini asla bırakmaz. Film ya da kitap, aklımıza ilk geldiğinde bizde bıraktığı his her zaman bu olur.

İster okur ister seyirci olsun, bir alımlayıcı şaşırdığı bir eseri unutmaz. O etki, insanın peşini asla bırakmaz. Film ya da kitap, aklımıza ilk geldiğinde bizde bıraktığı his her zaman bu olur.

Konu uyarlama ise yeryüzünün en çok okunan Portekizce metni olan Şeker *Portakalı*'ndan bahsetmek gerekiyor. Zira hemen tüm dillere çevrilen ve günümüzde bile satış rekorları kıran bu kitap, 2012 yılında yönetmen Marcos Bernstein tarafından filme çekildi. Küçük Zezé'nin çilesini, hüsranını ve umudunu filme taşımaya gayret eden Bernstein, yukarıda da bahse konu olduğu gibi, ne yazık ki iki farklı çalışma metodundan ilkini tercih ediyor. Orijinal metne sadık kalma yolunu seçen ve Zezé'nin başına gelenleri yazıldığı gibi kayda almaya çalışan yönetmen, estetik yaklaşımı hususunda sınıfta kalıyor. Zira yazar José Mauro de Vasconcelos, Zezé'nin büyüme hikâyesini anlatırken ajitasyona kaçmıyor, onun dünyasını sahici bir atmosferde resmetmeye çalışıyor. Yönetmen Bernstein ise Zezé'nin çocuk olduğunu, ona acımamız ve onun için üzülmemiz gerektiğini söylüyor. Bu isteğini, seçtiği müziklerle arabesk bir duygu üzerinden seyirciye geçirmeye uğraşıyor. Acı çektiği sahnelerde Zezé, sürekli ağlıyor ve periyodik aralıklarla mutsuz oluyor. Hâlbuki yazar Vasconcelos, metinde Zezé'nin ağladığından değil, "gözyaşlarını sildiğinden" söz ediyor. Bu ayrım önemli, zira sözün gücü burada ortaya çıkıyor. Zezé ağlamıyor, gözyaşlarını siliyor.

Filmin, romandan ayrılan bir diğer yönü, yönetmenin karakterlere biçtiği nesnel sınırlar oluyor. Yazar metni kaleme alırken, iyiliğin ve kötülüğün dengesini yarattığı karakterlerin içine yerleştirmeyi başarıyor. Dolayısıyla okurken ne Zezé'ye kızabiliyoruz ne de Zezé'nin ailesine... Zira Zezé'ye şiddet uygulayan ve onu yetişkinlerin dünyasına hazırlayan olaylar, bir toplumsal bağdaşıklığın uzantısı olarak sunuluyor. Bu husus, karakterleri daha

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

"*Kitap ve film arasındaki en temel fark, hitap ettikleri kitle konusundaki hedeflerinin ayrıksılığında yatıyor.*"

da derinleştiriyor. Örneğin Zezé'ye şiddet uygulayan babası, günümüz değerler dünyasında somut ve nesnel kötü olarak değerlendirilmiyor. Hata yapan, çocuğuna şiddet uyguladığı için pişman olan bir baba figüründe gerçekliğe ulaşıyor. Ancak filmde, Zezé'yi sıklıkla döven babası, -oyuncunun yorumuyla da düşünüldüğünde- acımasız ve kötü bir adam olarak karşımıza çıkıyor. Sürekli olarak kederli bir şekilde sigara içiyor, çevresine kızgın bakışlar atıyor ve ne ailesini ne de arkadaşlarını seviyor. Ziyadesiyle olumsuz bir tip… Bu da metnin ve karakterin derinliğini azaltıyor. Aynı durum Zezé'nin ailesinin diğer üyeleri ve arkadaşları için de geçerliliğini koruyor. Hemen her karakter tekdüze ve yüzeysel olarak gerçeğe bürünüyor. Karakterlerin yaşadığını, bir sahnede görünmediği zaman bir başka mekânda ya da uzamda var olduğunu hiç düşünmüyoruz. O an ihtiyaç olduğu için o sahnedeler sadece. Bu sığ ve yapay durum, metinde yaratılan dünyanın sahiciliğini sekteye uğratıyor.

Kitap ve film arasındaki en temel fark, hitap ettikleri kitle konusundaki hedeflerinin ayrıksılığında yatıyor. Bana kalırsa bu durum, bir film çekmek ya da daha da daraltırsak bir uyarlama film yapmak kadar önemli bir durum. Zira filmin kime hitap ettiği, o filmin ideolojisini belirler. *Şeker Portakalı* gibi hem çocuklar hem de yetişkinler için yazılan ve her yaş grubuna ayrı olarak dokunan ve yazıldığı günden bu yana tüm kuşaklara hitap eden az sayıda kitap var. Yazar kitabı kaleme alırken, gerçeğiyle düşüyle, acısıyla umuduyla, bir çocuğu yetişkinliğe hazırlıyor. Sevginin sınırsızlığı, iyileştirici etkisi, yoksulluğun can acıtıcı yönü ve şiddetin hoyratlığı ilk cümleden itibaren okuru çepeçevre sarıyor. Fakat yazar asıl hünerini, bu anlamı hem çocuklara hem de yetişkinlere kabul ettirerek gösteriyor. Filmde ise yönetmen, Şeker Portakalı'nı yalnızca yetişkinler için kayda alıyor. Seyirci olarak bizden istenen, Zezé'ye sadece üzülmemiz oluyor. Onunla doğru dürüst empati kuracağımız, onu anlayacağımız bir ortam bile yaratılmıyor. "Dünyanın bir uzak ülkesinde, yaramaz bir çocuk varmış," gibi masalsı ancak samimi olmayan bir atmosfere inanmamız bekleniyor. Hâlbuki romanı okuduğumuzda, Zezé'nin dünyasına derhâl inanıyor ve onun yoksulluğu ve hayal gücüyle bir ortaklık kurmaya başlıyoruz. Kendi çocukluğumuzdaki ufkumuzun zenginliğini, yalnızlığımızı ve fukaralığımızı düşünüyoruz. Zezé'yi anlıyoruz. Filmde ise "yoksunluk çeken, şiddet mağduru bir çocuğa" yalnızca üzülmemiz isteniyor. Bu açıdan bakıldığında ise filmin yetişkinler için yapıldığı, konforlu alanımızdan (perdeden, bilgisayar ya da telefon ekranından) "acı çeken çocuğa" üzülmemiz isteniyor.

Sinema kariyeri boyunca benzersiz filmler yapan Alfred Hitchcock'un hemen her filmi bir edebi eserden uyarlanarak kaleme alınmıştır. Gerek ülkesi İngiltere'de gerekse de Amerika'da Hollywood'da filmler yaptığı yıllarda Hitchcock, bu anlayışını bozmamış, her daim yeni çıkan romanları kurcalamış ve beğendiklerini filme almıştır. Günümüzün sinema anlayışını değiştiren ve özgün bir biçim sunan bu yönetmen, film yapmak istediği her romana kendi bakış açısını, estetik hünerini katmıştır. Dolayısıyla bugün o romanların yazarları bile hatırlanmıyor. Hitchcock'un konu uyarlama olduğunda, geçerliliğini koruyan ve –muhtemelen- gelecekte de karşılığını bulacak olan bir sözü var. Konuyu bu sözle bağlayalım: Ucuz ve kötü romanlardan iyi filmler çıkar.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

A. Gülfem Özer, Şiir

DEĞİRMEN YAŞI

marangoza birkaç parça bıraktım
bugün eşikler kedi kokuyor, ağzım süt
bir içgüdünün varlığına tutunduğum gibi
ışıkları titreten rüzgâra tutunuyorum
nasıl ki bu esrimiş dünyada
bir tek gölgeler kendi renginde
senin gölgene öylece sığıyorum
hem bilmiyorsun, neler kaktım sandığıma
bilmiyorsun, çok dolaştım küpelerle
onca kulaksız arasında

yeşile çalandın, kayırdın bizi
yıldız haritalarından korudun ve tüm kötü sözcükleri
şimşirin dizdin ipe allı boncuk dizer gibi
öyle ayarsız yakarmalara filan katmadın
bir değirmen taşı gibi çevirdin başını
şölendi seninle ondan dokuz çıkarmak
bin etmek sonra kalan biri
beşik gibi sallandıysan da fır dönmedi hiç başın
sen yeşile çalacaktın, babam doğumunda anladı

büyüklenmenin, büyüklüğüne ters olduğunu
sana kimseler anlatmayacak
dik çatıları tutsaklıktan sayacaksın beş on yıl
balığın ağzında sindirilmeyi beklerken
bir anda dökülen safranın
tanrı'nın sana düğün hediyesi olduğunu
ıslanana kadar yalnızca rüya sanacaksın

ben marangozun alnına silah dayadım bugün
masanın bir ayağını kısa yapmış diye
ve yaşımı halifelerden yana tuttum
sen bir peygambersin diye
şimdi tercih et kapanları
ve allah'ı bana anlat
uyurgezerlikten bu yana sürünmediğin tuzları
öyle bizden değil ki, tercih et ekinoksları
ve doğurduğun istekleri, sokağa çıkmak gibi
şekerli bir hamuru ziyandan korur gibi
son lokmaya kadar
bana anlat
bugün mırlıyor içim, biri kısa biri uzun kollarımı
kavuşturamıyorum bu yüzden

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

YANİ

Karanlıkta duvara yaslanıyorum. Buz gibi. Ürperiyorum.

Bu duvar, tam 18 ay 5 gün önce boyandı. Boyanın ismi, çöl pembesi. 2020 yılı renk kartelasının üstten ikinci sırasında, en solda. Seçtiğim rengi gösterdiğimde, yani, demişti boya ustası, a harflerini mümkün olduğunca uzatarak. Ne yani, demiştim. Biraz bulanık bir renk demişti, insanın içini bayıyor. Pek çok şeyden vazgeçtiğimiz anların işte tam da karşımızdakinin yanlediği, sessiz kaldığı ama sessizliğin içinde bunun saçma bir fikir olduğunu bağırdığı anlar olduğunu öğrenmiştim. Beğenmedin mi, demiştim. Dışımdan. İçimden, sana ne ya, sana ne, beğenmiyorsan kendi evini boyama bu renge, derken ellerimi başımın üzerinde dolaşan kara sinekleri kovalar gibi sallayıp durmuştum. O sırada ustanın telefonu çalmıştı, konu değişmişti. Boyadıktan sonra, valla ben güzel olacağını düşünmemiştim baştan ama beğendim, deyince tuhaf bir galibiyet hissiyle ellerimi göbeğimin üzerinde kavuşturmuştum. Yedi buçuk aylık hamileydim. Göbeğim, ellerim, gözlerim ve boya kokusunu duymamak için sıktığım burnum tam oradaydılar. Yani burada. Bu koridorda.

Hamilelik insanı sürekli gelecek planları yapan birine dönüştürüyor. Şimdi, geleceğin bir provasına eviriliyor. Bir de oturduğunuz evde çocuk odası olabilecek bir oda daha yoksa emlakçılarla ve kiralık ev ilanlarıyla uzun bir mesai sizi bekliyor. Emlakçı bize bu evi gösterdiğinde çok sıcak bir mayıs günüydü. Kadın o kadar sevimsizdi ki, sırf onu bir daha görmemek için evi tutmayabilirdik. Gelin görün ki o gece rüyamda sapsarı bir güneşin yıkadığı çocuk odasında kendimi görmüştüm. Hayalet gibi, ayaklarım yere değmeden havada süzülüyordum. Hemen hayra yordum. Rüyamda bu kocaman odalara ne koyacağımı düşünmemiştim. Ya da yerden ısıtmanın çalışıp çalışmadığını. Aidatın kış aylarında ne kadar olduğunu da sormamıştım. Banyodaki rutubet kokusunun nereden geldiğini de. Böyle detayları görmezden gelir, sinek kovalar ya da terden sırılsıklam olmuş bacaklarımı gazeteyle yeller gibi başımdan savarım, gider. Koltuklar kapıdan geçer mi, yatak başı apartman sahanlığından döner mi, aklım bunları teferruat olarak görür. Başıma gelen nahoş olayların bir kısmını bu bakış açısına borçluyum. Bu genleri olduğu gibi küçük bir insana aktarmanın eşiğinde, belki babasına benzer yahu, deme iç ferahlığına da sahibim. Eski evimiz buna kıyasla o kadar küçüktü ki getirdiğimiz eşyalar salonun ortasında başka bir dünyadan gelmiş gibi kifayetsiz kaldılar. Eşyalar eve yerleştiklerinde ay sonuna yetmeyen maaşlar gibi nereye gittiklerini bile anlayamadık. Nakliyecilerin başındaki adam sırtındaki tekli koltuğu salona bırakıp, abla bir çocuk için evi bu kadar büyüttüyseniz ikinci çocukta şatoya taşınırsınız, demişti. Sende kaç çocuk var, demiştim. Beş, tane, deyince, e çok değil mi ne para yeter ne sabır onlara bakmaya, demiştim. Yani, demişti. A harfinin ne kadar uzun olduğunu tahmin edersiniz. Oda gerçekten ferah, aydınlık ve sabah saatlerinde güneşten sapsarıydı. Rüyalar, gece uykuları, yatak başı, üzerine yatamadığım karnım, daralan nefesim ve de geleceğe dair tüm ballı lokma hayallerim oradaydılar. Yani burada. Bu koridorun hemen arkasındaki odada.

Geleceğe dair tüm ballı lokma hayallerim oradaydılar. Yani burada.

Uzun uzun dekorasyon dergilerini inceledikten sonra, ki artık karnım bir çeşit sehpa işlevi görecek büyüklüğe ulaşmıştı, salona bir cam masa siparış etmeye karar vermiştim. Demirden, döküm ayakları olacaktı. Üzerinde de şahane bir camdan oval. Masada otururken hem metal ayakların parlamasını hem de kendi bacaklarımızı görebilecektik. Yemek yerken tabaklar, çatallar, bıçaklar ve bizim hareket eden ellerimiz havada uçuyor gibi olacaktı. Ustayla salondaki kanepede oturmuş, masanın duracağı boşluğa bakarken, bu cam nasıl duracak peki bu ayakların üzerinde kendi kendine demişti, bağlantısı olmayacak mı? Nasıl bir bağlantı olacak, demiştim. Önündeki kâğıda ilkokul çocuğu ürkekliğiyle birkaç çizgi çizmişti. Arkeolojik kazıdan çıkmış bir tableti inceler gibi bir süre baktıktan sonra anlar gibi olmuştum. E böyle olursa cam olamaz ki üzerindeki demiştim. Ahşap yapalım abla, Allah korusun çocuk da geliyor, asıldı mı cama iner kafasına yavrucağın, demişti. Bakın iç ferahlığı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve olmazlara dik durmak bende ağırlık kaldırarak çalıştırılmış pazılar gibi gelişmiştir. Orası Allah'ın takdiri artık, biz karışamayız, demiştim. Yani, demişti. Bu yani, basbayağı, deli kadın, yakacak çocuğun başını demekti. Sipariş verdikten bir süre sonra bazı uğursuz olaylar yaşandı. Önce demircinin babası vefat etti. Ardından kendisi zatürre oldu. Ardından demir döküm makinası arızalandı. Sonra elindeki işler çok biriktiği için uzunca bekledik. Uzunca beklemek demek, akşam yemeklerini salondaki sehpada iki büklüm yemek demekti. Umursamadık. Yeni eve davet etmediklerimize, vallahi evde yemek yiyecek masa yok tatlım, derken içimiz rahattı. Yalan söylemiyorduk. Sonunda bir gün, cam masanın tablasını üç kişinin güç bela altıncı kattaki evimizin kapısından içeriye soktuklarını gördüğümde işte, demiştim, artık doğurabilirim. O gün cam tablayı bu duvara dayadıklarında çöl pembesinin üzerinde çizikler oluştu. Ayaklarını taşırken vurduklarında derin olmayan çatlaklar. Parmaklarım, cam tabladaki parmak izlerini her gün silmeye yetecek takatim, yaşama sevincim ve de iflah olmaz heveslerim oradaydılar. Salonun tam ortasında.

Saat üç kırk altı. Evde mutlak sessizlik hâkim. Gidecek çok fazla yer varmış da hangisine gideceğime karar veremiyormuşum gibi kafam karıştı. Birden yoruldum. Yere çöktüm. Yalnızca hassas kulakların ve derin bir yalnızlık içindeki insanların duyabileceği tiz bir ses yükseldi. Parmaklarım hayali tuşlarda dolaştı. İnce do ve de mi bemol. Diyezler hapis tutuldukları kapıları yumrukluyor. Uzaklardan duyulan bir gemi düdüğü. Zamanın içindeki kaydıraktan düşüyorum. Düştüğüm zemin belki Beyoğlu'nda bir sokağın Arnavut taşı ya da pırıl pırıl parlayan bir meze dolabının camıdır. Gece, ağzımda iyi yapılmış bir lakerda gibi dağılıyordur. Dostlar hâlâ vardır ve de etraftadır. Belki yumuşacık bir yastığın kafa kıvrımıdır. Uykunun bölünmek gibi huyları yoktur ve de kış günü içilen sıcak bir kâse sütlü çorba tadındadır. Belki cam gibi bir göldür, dibinde bin yıllık bir bazilika gömülüdür. Zeytin zamanıdır da yere düşen bir tane içindeki yağı toprağa salarken ben de tam o iğne ucu kadar yere denk gelmişimdir. Cebimden çıkardığım çıtır bir dilim ekmeğin ucunu banıyorumdur. Söyledim mi hatırlamıyorum, mevsim sonbahar. Ve geceler çok uzun. Yalnızca uyumayanların bildiği bir zaman dilimi başlıyor gecenin bir yerinde. Faydalı bir şey yapmanın mümkün olmadığı bir zaman. Hiçbir iyi düşüncenin uğramadığı izbe bir karanlık. Duvarlara, tavanlara, parkelerdeki aralıklara boş boş baktıkça uzayan sakızdan bir fenalık. Parmak uçlarımda P.'nin odasına yürüyorum. Kafam içine doğru göçmüş gibi hissediyorum. Volkanik bir dağ patlamış ve tüm medeniyet lavlarla kaplı bir deliğe düşmüş. Uzun süreli uykusuzluğun yarattığı tahribat bu, diyorum. Eğilip, yüzüne bakıyorum. Hangi iklimin meyvesi gözlerin? Çok sevmenin bir tür efsun gibi bizi sardığını ama panzehrinin de geceleri içilen sütlerde, ansızın uyanılan sabaha karşı saatlerde, pişik kremlerinde ve iki karış uzunluğundaki zıbınlarda olduğunu kabul ediyorum. Kim olduğumu hatırlayamayarak uyandığım sabahlarda, kimsenin anlayamayacağı haritalar çizip geceleri kaybolmamak için beşiğin baş ucuna diktiğimi bir tek ben biliyorum. Kollarım artık benim kollarım değil. Memelerim bir başka vücuttan alınıp benimkine bağlanmış gibi hissederken, dolaptaki askılarda sallanan kıyafetler gibi içinde olduğum âna da sığamıyorum. Fermuarı kapanmayan, düğmeleri patlayan ya da bacaklarımdan yukarıya geçmeyen bir kocaman sıfatın içine sığmaya çalışıyorum. Dudaklarım, dilim, sıktığım dişlerim. Buradalar. Ayağıma bir oyuncak batıyor. Doğru delikten attığında kutuya sokabileceği sarı bir üçgen. Çatıdaki martılar bana gülüyor. Hormonlarım ip atlamaya devam ediyor. Beşiğin yanındaki koltuğa oturuyorum. Sırtım, boynum, belim, sıralı tam liste. Annelik zormuş yahu, diyorum. Yani, diyor içimdeki ses.

Sırtım, boynum, belim, sıralı tam liste. Annelik zormuş yahu, diyorum. Yani, diyor içimdeki ses. Yani.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YAZI KALIR

Okurunu derin düşünceye ve yazıya çağıran eserlerle Exlibris dizisi edebiyatın kuramsal yanına derinlemesine bakışlar atan eserleri gün yüzüne çıkartıyor.

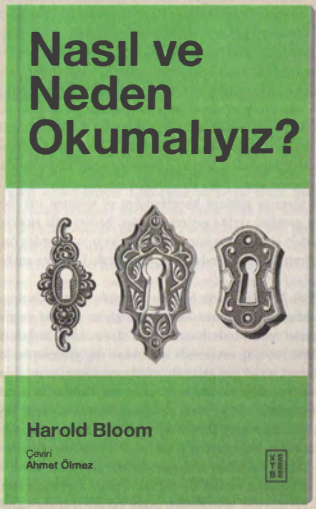

Harold Bloom, elli yılı aşkın okuma tecrübesi ışığında edebi metinleri okumanın işlevlerini ve faydalarını, kitapların nasıl okunması gerektiğini sade bir dille anlatıyor. *Nasıl ve Neden Okumalıyız?*, okuma eylemi üzerine rehber bir kitap.

Roman Nasıl Oluşturulur'da Unamuno'nun konuşmaları, günlüğü, otobiyografisi, felsefesi içerisinde oluşturmaya çalıştığı bir roman gizli. Eser, yazmayla ilgili formüller vermek yerine yazarın zihninde bir yolculuğa çıkarıyor ve yazmakla okumak arasındaki bağlantıyı ortaya koyuyor.

ketebe.com Ketebe Ketebe Ketebe
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası
KETEBE

SEZAİ KARAKOÇ'U SEVİYORDUK

Tanıştığım en üst insan Sezai Karakoç öldü. Bu kara haberi Twitter'dan öğrendim. Ömer Erdem'e telefon açıp başımız sağ olsun dedim. Sesinin tonu ve rengi berbattı. Milli ve yerli eğitim kitaplarından öğrendiklerimi saymazsam adını duyduğum ilk şairdir aynı zamanda Karakoç. Bir şiir kasetinin künyesinde yazıyordu adı. 14 yaşındaydım. Yıllar sonra o isimle arkadaş olacağımı kestiremezdim. Şimdi kıyasıya eleştirdiğimiz şiir seslendirmeleri ve şiir kasetleri olmasa, şiir çoktan ölmüştü diyebiliriz. Yani, Selçuk Küpçük o muhteşem sesiyle *Monna Rosa* şiirini okumamış ve kasete doldurmamış olsaydı ben Cihat Duman olamazdım. Bu çok nettir. Cihaüttin Dumanoğlu ya da Mehmet Cihat Dumankaya filan olurdum. Asla espri olarak değerlendirilmesin bu yorumum. Çok ciddiyim. Çok üzgünüm. 2021'in kasım ayının 16. günü bizi biz yapan üst insanlardan birini yitirdik. Sevenlerine sabır diliyorum.

Sezai Bey'in (acil olarak belirtmek gerekir ki Sayın Karakoç'a Sezai Bey diyenlerin safında değilim fakat bir seferliğine beni affediniz, bu şekilde daha kolay geliyor yazmak) *Monna Rosa* şiirini severek başlayan maceram *Köşe* şiirini sevmekle devam etti. Sonra *Köpük*'te karar kıldım. Her biri oldukça farklı tekniklerle yazılmış olmasına rağmen bu şiirlerin üçü de aşkı anlatır. Kendi şiir gelişimim de bu tekniklerle sırasıyla rabıtalıdır. Bu konuyu belki bir başka yazıya ayırıp uzun uzun açıklamak gerekecek. Şimdilik Sezai Bey ile buluşmalarımı aktarmak isterim. Bu hatıralar zamanın eğesinden geçtikçe hususiyetlerini kaybediyorlar. Tadı, tuzu heyecanı azalıyor. Bu bağlamda keşke daha önce yazsaydım bu yazıyı diyorum kendi kendime. Sezai Bey'in cenaze törenine gitmeye hazırlandığım şu vakitten çok daha önce. Ve namuslu bir yazar olmanın gereğini yerine getirmek adına, bedeni hâlâ sıcakken kaleme, kâğıda, daktiloya koşan yazarları eleştirdiğim için okurlardan ve o yazarlardan özür dilerim. Meğer keyfi bir hareket değilmiş ölenin ardından yazıya sarılmak. Gençken anlayamamışım bunu.

Arsız, atılgan, insanları yüceltmeyi, putlaştırmayı, patolojik narsist gibiymişçesine gülünç bulan ben, üstadın gözüne bakar bakmaz çarpılmıştım.

Okumak için İstanbul'a geldiğim 2000'li yılların başında işler yolunda giderken aniden şiir batağına saplandım. Çıkamadım. Okuduğunuz okul Cağaloğlu'na yakınsa ve şiire bulaştıysanız kendinizi birden dünyanın merkezinde hissedersiniz. Çeşmelerin, türbelerin, mabetlerin arasından turistlerle birlikte yürüyüp ortamında muhakkak edebiyatçılardan birinin olduğu kafeye, çay ocağına oturmak ritüel gibi gelir. Bu muhteşem hisleri yaşadığımız çağda edebiyat fakültesinden arkadaşım madem şairsin hadi beni Sezai Karakoç'la tanıştır dedi bir gün. Saf oğlu saf, şiir yazan herkesin eşit ve tanış olduğunu sanıyordu. Sezai Bey'i tanımadığımı söyleyince ilk ağızdan bana anlatmaya başladı Aydın. Aydın, dünyanın en keriz en güzel adamı. Diriliş Yayınlarına gelenleri kovuyormuş üstat. Şiirden bahseden insanların kafasına küllük atıyormuş. Yüzüne dikkatli bakanları azarlıyormuş. Ancak benim kadar arsız, özgüvenli biri eşliğinde gidebilirmiş üstadın yanına. Derhâl kabul ettim. Öykü gibi olmasın diye ayrıntı vermiyorum. Diriliş Yayınlarının betimlemesi başka yazılarda çokça yapıldı.

Dar bir odadayız. Bizi içeri alan adam Sezai Bey'in minik odasına götürdü. Üstat ile göz göze geldiğim ânı defalarca anlatmışımdır arkadaşlarıma. Şimdi yazayım. Arsız, atılgan, insanları yüceltmeyi, putlaştırmayı, patolojik narsist gibiymişçesine gülünç bulan ben, üstadın gözüne bakar bakmaz çarpılmıştım. İnsanın etini kemiğini aşıp arkasındaki diğer insanı, öte insanı, alt insanı görebilen tehlikeli bir bakış. Bir insan olamazdı Sezai Bey. Basiret makinesi. Öngörü hayvanı. Feraset tanrısı idi. Biz iki düz insan yan yana oturmuşuz Aydın'la. Memleketlerimizi sordu. Malatya deyince konusuz kalmadık; bir kayısı muhabbeti aldı başını gitti. Zerdali kelimesinin etimolojisini anlattı. Ben biraz tarımdan bahsettim. Kayısıcılık ilminin bilinmeyen yönlerini açıkladım. Sessizlikte atılması muhtemel bakıştan kaçmak için kendimi parçaladım resmen. Yirmi dakika sonra çıktık dışarı. Aydın hiç konuşmamış, sadece adını ve memleketini söylemiş, bizi dinlemişti. Bir süre yürüdük birbirimize bakmadan. Farklı sebeplerle gerilmiştik ve lafa gireceğimiz ânı bulamıyorduk. Divanyolu'na çıkar çıkmaz aynı anda birbirimize baktık ve kahkahalarla gülmeye başladık. Sarıldık birbirimize ve Cemberlitaş'a doğru yürüdük. O yıl benim okul tek derse uzadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Bir iki yıl sonra Sezai Bey'in kendi kitaplarını bastığı Diriliş Yayınlarının olduğu Derin Han'da, hemen üst katında avukatlık stajımı başlattım. Beni, avukata yeğeni olan arkadaşım önermişti. Çok fakirdim. Bir kümeste yaşıyordum. Şiiri düşünecek hâlim yoktu. Günlerce Sezai Bey'e uğramadan indim çıktım merdivenleri. Avukat olacaktım. Şairler karın doyurmazdı. Dikkatimi dağıtmayacaktım. Sonra fikir değiştirip üstadı bir kere daha ziyaret etmek istedim. Tek başıma gitmeye korkuyordum. Konuşacak bir şeyim yoktu. Şiirlerim dergilerde çıkmaya başlamıştı. Yedi âlemin patronu gibi hissediyordum kendimi. Şiir nimetti. Fakat üstat şiir muhabbetinden nefret ediyordu tevatürlere göre. Olsun, gideyim, ben de avukatlık konuşurum dedim. O buluşmamızda ben gerçekten de avukatlık mesleğinden bahsettim. O da kapatma dosyası Yargıtay'da olan Diriliş Partisinin avukatlığını yapmamı istedi. Stajım bitince o davaya bakacaktım. Düşüneceğimi söyledim. Aniden bir telefon geldi. Üstat sessizce dinledikten sonra sesini yükselterek "Lütfen bir daha beni aramayın," dedi. Öfkeden gözleri dönmüştü. Ben korkuyla sakinleşmesini bekledim. Yapabileceğim bir şey olup olmadığını sordum panik ve öfkesi karşısında. "Kültür Bakanlığından ödül vermişler," dedi. "Gazeteci röportaj yapmak istedi, ona sinirlendim." Resmen şok olmuştum yemin ederim. Müsaade isteyip çıktım. Bakanlık ödül bilgisini kendisine ulaştırmadan gazetecilere haber verdiği için mi kızgındı yoksa ödüle layık (!) görülmesine mi öfkelenmişti bilemiyorum. Ertesi gün şöyle bir haber çıktı: *Kültür ve Turizm Bakanlığınca her yıl verilen 'Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün bu yılki sahibi şair-düşünür Sezai Karakoç'un, tören istemediği, sadece plaketin adresine gönderilmesini talep ettiği ve para ödülünü de bakanlığın tasarrufuna bıraktığı öğrenildi.*"

Avukat beni işten atıp akrabasını aldı bir hafta sonra. Cağaloğlu kusmuştu beni. Artık Galata'da çalışıyordum. Öte yaka hayatım başlamıştı. Haliç'e diğer taraftan bakacaktım. Altı ay sonra oradan da kovulunca -uslanmamış olacağım ki- Cağaloğlu'nda bir handa oda tuttum. Biten stajdan sonra avukatlığa devam ettim. Odanın bir tarafı Divanyolu Caddesi'ne diğer tarafı caddeyi kesen sokağımıza bakıyor. Ofise gelip çay içen edebiyatçıların dedikodusu muhteşem: Üstat tramvaydan inip benim sokaktan geçerek gidiyormuş iş yerine. Komşu avukat dergilerde yazdığımı duyunca üste çıkmak için olsa gerek Karakoç'la arkadaş olduğunu söylüyor. Yazarlar birliğinin çaycısına gidiyorum Sezai Bey'den konu açıp konuşuyorlar. Hiç değmiyorum. Stajımı yakan Sezai Bey'in avukatlığımı mahvetmesine müsaade etmemekte kararlıyım. Bir yıl boyunca hareket etmedim. İşler de iyi gidiyordu. Bir gün İstanbul Adliyesi'nde icra dairelerinden birinde dosya arıyorken 200 metre uzaklıktaki ofis komşumdan telefon geldi. Normalde telefon görüşmesi yapmam. Bir işi düşmüştür ya da acil bir durum vardır gerekçesiyle telefonu açtım. Aynen aktarıyorum: "Bil bakalım ofise kim geldi?" Öylesine şaka olsun diye "Sezai Karakoç mu?" dedim. Yalan söyleme ihtimali olmayana bu avukat gür sesiyle "Aynen," dedi. Dört kat nasıl tırmanmıştı o yaşıyla bilemiyorum ama üstat komşumda oturmuş çay içiyordu. Başörtüsü problemini çözmüştü. Kızların türbanına İstanbul Üniversitesinin amblemini basarak kamulaştıracaktık. Amblem mi demişti arma mı demişti hatırlamıyorum. Partisi irticadan kapatılmış, yakınlarının giyim kuşamına kast edilmiş bir aydındı o. "Üstat bi' de benim ofiste çay içelim. Bereket getirir," deyip oda değiştirdik. Ne konuştuğumuzu hatırlamıyorum. Abartmıyorum tam bir ay sonra düşmanlarım ofisimi bastı. Bu kez temelli olarak kaçtım Haliç'in öte yanına. Narmanlı Han'da ofis tuttum.

Sezai Bey'in hayatı ve görüşleri bana uymaz. Şiirlerini çok severim. Birkaçını ezbere bilirim. Şiir sanatında ulaşılmaz bir seviyede. Şiir teorisini bildiğini de anlarız şiirlerinden. Rahmetli, gelenekçi bir insan fakat şiirde deneyebildiği kadar denemiştir. Kendisinin, insanların söylediğini destekleyecek derecede merdümgiriz olduğunu tahmin etmesem daha çok görüşürdük. En azından son bir kez görmek isterdim onu. Olmadı. Kimseye muhtaç olmadan yaşadı, güzel ve dinç öldü. Allah rahmet eylesin üstada. Şiirleri sonsuza kadar okunsun. Toprağı bol olsun. Ağlamamak için çok zor tutuyorum kendimi. Yutkunuyorum bunları yazarken.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

MICHELANGELO'NUN PİETÀ'SI

Acı, şefkat, yas ve merhamet. Bir annenin oğlunun acı çektiğine ve ölümüne şahit olması sonucunda; onu son kez kucaklaması... Bir süre ayrılamaması belki. Okşaması yüzünü, sevmesi, öpüp koklaması. İçindeki acıyla son kez sevgisini ve merhametini göstermesi; Pietà.

Sanat tarihinde "Pietà", İsa'nın çarmıhtan indirilişinden sonra annesinin kucağındaki ânı betimleyen sahnenin adıdır. Birçok sanatçı bu sahneyi resmetmiştir, Pietà heykelleri yapılmıştır. Hatta Giotto'nun Arena Şapeli'ndeki freski oldukça dramatiktir. Ama en çarpıcı olan Michelangelo'nun yonttuğu heykeldir. Bu böyle kabul edilir. Çoğu, Michelangelo'yu Rönesans'ın kahramanı ilan etmiştir. Üstelik Leonardo da Vinci gibi bir çağdaşı varken... Peki kimdi Michelangelo?

Michelangelo Buonarroti, Francesca ve Ludovico çiftinin ikinci çocuğu olarak 6 Mart 1475 yılında Caprese'de dünyaya geldi. Sıradan biri doğmamıştı ama bu henüz fark edilmemişti. Soylu bir ailesi vardı. Biraz büyüyünce resmetmeye takmış olan bu çocuk, babası ve diğer aile büyüklerince azarlanıyor hatta resim yapmayı seviyor diye dayak bile yiyordu. Çünkü onlara göre bu tarz işler köklü ailelere yakışmazdı.

"Tanrı dünyaya her zanaat dalında yetenekli olan bir sanatçı göndermeye karar verdi," dedi Vasari ve ekledi *"Bu sanatçı 'tanrısal' kabul edilecekti."*

Vasari'nin kitabında böyle yazmasının altı boş değildi. Michelangelo çocukluğundan beri yaptıklarıyla "Il Divino" yani "ilahi olan" lakabıyla anılacaktı tüm İtalya'da. Michelangelo'nun eserlerinin sonucu buydu. Henüz 12-13 yaşlarındayken bu çocuk, Aziz Antonio'nun iblisler tarafından işkence gördüğü bir eser yapmıştı. Sırf bu iblisleri tasvir edebilmek için pazara koşmuş ve normal görünümün dışında olan değişik çeşitlerde balıklar satın almıştı. Ustası Ghirlandaio'yu şaşırtmaya doymayan bir çocuktu. Çünkü akranı olan öğrencileri çoktan geçmiş, ustasıyla rekabet ediyordu.

Michelangelo'yu üne kavuşturansa işte bu eserdi: Pietà. Bu eser Roma'da Kardinal Bilheres tarafından sipariş edildi. Eser, Vatikan'daki St. Pietro Bazilikası'ndaki Madonna della Febbre Şapeli'ne yerleşecekti. Anlaşma yapıldı ve Michelangelo çalışmaya başladı. Daha önce kadavralar üzerinde çok gözlem yapmıştı. Bu sebepten İsa'nın annesinin dizleri üzerinde hareketsiz yatışı, başının duruşu, yana düşmüş kolu, gevşek kasları ve sinirleri yansıtma konusunda bu gözlemlerinden yararlandı. Tarihi boyunca Pietà'da Meryem'in genç görünümü tartışma konusu oldu. Fakat burada odaklanılması gereken nokta Meryem'in yaşı değildi. Michelangelo'nun mermere verdiği kusursuz şekildi. Kaldı ki Meryem, hamileyken oldukça küçüktü ve daha sonra da doğum yapmadı. Bu da genç görünümünü açıklar.

Meryem'in yüzünde gözyaşı ya da acıya dair ifadeler yer almaz. Daha evladını henüz kaybetmiş, yüreği parçalanmış ancak oğlu için metanetli durmaya çalışan bir yüz ifadesi... İsa'yı kucaklayan tek eli ve belki de gücü tükendiğinden takati kalmamış ve oğlunu kucaklayamamış diğer eli... Tüm bunlar bu büyük üzüntünün içselliğini yansıtıyor. Bazıları Meryem'in iki elinin de İsa'nın bedenine direkt temas etmemesi ve ona bir bez yardımıyla dokunmasını "İsa'nın bedeninin kutsallığına olan saygı" olarak yorumluyor. Oğlunun vücudundaki hançer yarasına dokunuyor belki eli titreyerek. El ve ayaklarındaki çivi yaralarını temizledi belki. İnsanlık adına bütün acıyı çekerken, yaptığı fedakârlığın nihayete ulaştığını düşünüp kutsal görevini layığı ile tamamladığı için oğluyla gurur duydu belki de. Acısı dindiği için şükretti. Bütün bu varsayımlar Michelangelo'nun olayı mermerden canlandırma gücüyle ilgili. Başındaki örtü ve elbisesinin dokusu, kumaş kıvrımları, İsa'nın artık akmayan kanının tükendiği damarları, çiviler yüzünden oluşan delikler, saçının ve sakalının kıvrımları, daha henüz kapanmış olan göz kapakları ve sanki gülümsermişçesine hafif aralık ağzı heykeltraşının ustalığını gösteriyordu. Michelangelo bu eseri tamamladığında 24 yaşındaydı. Halka duyurulduğunda herkes şapele gidiyordu. Herkes bu şaheseri

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

görmek istiyordu. Michelangelo da tepkileri öğrenmek adına sessizce bu kalabalığa karışıyordu. Bir gün hiç olmayacak bir şey oldu. Michelangelo yine eserini seyredenlerin arkasında dururken bir konuşmaya şahit oldu. Gelen bu topluluk Lombardiya'dandı ve esere övgüler yağdırıyorlardı. Heykeli kimin yaptığı sorusu yükseldi bir ara. İçlerinden bir diğeri "Milano'dan bizim Gobbo!" dedi. Michelangelo, insanlarla çok sık tartışır, eser gürlerdi. Başkalarının ancak insanların arkasından söyleyeceği şeyleri onların yüzüne haykıracak kadar dobra bir adamdı. Fakat o gün tek kelime etmedi. O gece kimseye görünmeden aletlerini yanına alıp heykelin yanına gitti. Etrafı aydınlatan tek bir mumu vardı. İlk ve son kez bir şey yaptı o gün. Meryem'in göğsünden geçen bir kuşağa Latince olarak "Floransalı Michelangelo Buonarroti yapmıştır." yazdı. İki sene, emeğini ince ince işlediği yapıtının başkasına atfedilmesini garipsemiş hatta buna sinirlenmiş olabilirdi. Emeğine sahip çıkması anlaşılabilir bir durumdu. Zaten kimseden korkusu olmayan biriydi. Leonardo da Vinci'den Papa'ya kadar birçok kişi Michelangelo'dan ağzının payını almıştı.

Yıllar içerisinde heykel; bazı ziyaretçiler tarafından tahrip edildi. Hatta 21 Mayıs 1972'de akli dengesinin yerinde olmadığı söylenen bir ziyaretçi, çekiciyle defalarca vurarak Meryem'in kolunu kırdı. Aldığı darbeler üzerine Pietà'nın önüne kurşun geçirmez bir cam yerleştirildi.

Michelangelo yaşı daha 30 olmadan, önce Pietà'yı daha sonra David heykelini yaptı. Bu birbirinden muhteşem iki eseri ona şanı getirse de David'i yaptıktan sonra bile büyük maddi zorluklar çekmişti. Giorgio Vasari *Sanatçıların Hayat Hikâyeleri* kitabını yazarken Michelangelo hâlâ hayattaydı. Öldüğü haftaya kadar da çalışacaktı. 16. yüzyılın en iyi sanatçılarından biri oldu.

Her ne kadar kendisi hayat boyu "sadece bir heykeltıraş" olduğunu söylese de aynı zamanda çok başarılı bir ressam, mimar ve şairdi. Yazdığı mektuplarda bile bu kolayca anlaşılırdı. Her zaman ailesine yardım etti ve yalnızlığını kabullendi. O mektupların birinde sahip olduğu melankolinin sanatı beslediğini söylemişti. Aşktan yana da yüzü gülmemişti:

Tu hai creduto a favole e parole
e premiato chi e del ver nimico

Masallarla sözlere inandın sen
Ve düşman olanı mükâfatlandırdın

- Michelangelo

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şeker Portakalı

Yazar: **José Mauro de Vasconcelos**

Tür: **Roman**

- Sevgisizliği yaramazlıkla üzerinden atmaya çalışan bir çocuğun sevgiyle nasıl değişebileceğinin hikâyesi. Acının ve sevginin romanı.
- Valaderes; Zezé'nin yüreğine dokunabilmiş ve karakterinde değişim başlatabilmiştir.
- Valaderes'in başına gelenlerden sonra Zezé'nin ateşler içinde yanması, hastalanması ufacık bir yüreğin ne denli büyük sevebileceğinin kanıtıdır.

Vasconcelos'un "günün birinde acıyı keşfeden küçük bir çocuğun öyküsü" dediği bu büyük şaheser, yarattığı Zezé karakteri ile her okurun gönlünde taht kurmayı başarmış bir romandır. Fakir, mutsuz ve şiddet içeren bir aile içinde büyüyen yaramaz çocuk Zezé'nin sevgi arayışıdır. Sevgiyi bulduktan sonra karakterinin değişmesi ama yine de kadere engel olamamasını konu edinen eserde, bir çocuğun büyük bir acıyı yüreğinde nasıl karşıladığını bulacak ve acısını siz de yüreğinizde hissedeceksiniz.

Duyguların Hükmü

Ana Karakter ★

Arkadaş · Aşk · Evli · Aile

Zezé: Romanın başkarakteri. 5 yaşında, sarı saçlı, ufak tefek, haylaz çocuk.
Antonio: Zezé'nin ağabeyi. Ayakkabı boyacılığı vb. işler yaparak ailesi kurtarmaya çalışır.
Aracy: Zezé'nin küçükken ölen kız kardeşi.
Luis: Zezé'nin en küçük kardeşi.
Ariovaldo: Mahallede şarkı söyleyen kişi. Zezé zaman zaman ona yardım eder.
Cecilia Paim: Zezé'nin öğretmenidir. Ona karşı şefkat doludur.
Edmundo Dayı: Zezé'nin dayısıdır. Hikâyeler anlatan, yaşlı, bilgin bir karakterdir.
Estefania Pinage de Vasconcelos: Zezé'nin annesidir. Ailenin tüm yükünü çeken kişidir.
Gloria: Zezé'nin ablasıdır. Ona karşı şefkat doludur.
Jurandyr: Zezé'nin bebekken ölen erkek kardeşidir.
Lala: Zezé'nin ablasıdır. Ona karşı daima öfkelidir ve Zezé'ye şiddet uygular.
Manuel Valaderes: Zezé'nin babası olmasını isteyecek kadar çok sevdiği dostudur. Zengindir, Zezé'yle harika zaman geçirirler.
Minguinho: Zezé'nin evinin önündeki şeker portakalı ağacına verdiği isimdir. Her şeyini ona anlatır. Ondan da bilgi alır. Sıkı dostudur.
Paoulo de Vasconcelos: Zezé'nin babasıdır. İşsizliğin yükü altında mutsuz bir adamdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İmgelerin Mührü

Şeytanın Vaftiz Çocuğu: Zezé'ye sürekli yaramazlığından dolayı Şeytan'ın Vaftiz Çocuğu denir. Bu travma onun hayatına etki eder. Daima Küçük İsa'nın kendini sevmediğini kardeşi Luis'i ise sevdiğini bu yüzden onun bir melek, kral olduğunu kendisinin de şeytanın vaftiz çocuğu olduğunu söyler ve yaramazlıklarına devam eder.

Boyacı Sandığı: Zezé'nin abisinindir, ailenin fakirliğini göstermesi bakımından önemlidir. Babasını üzen Zezé, bir gün bu sandığı alarak gün boyu ayakkabı boyar ve kazandığı paraylа babasına bir paket sigara alır. Baba - oğul bağı bu olaydan sonra kurulur.

Mangaratiba: Yöreye gelen en önemli trendir. Bu tren, Zezé'nin daima ilgisini çeker, Manuel Valaderes'e bu tren hakkında sorular sorar. Bu tren, Manuel Valaderes'in Zezé'nin hayatını değiştireceği anda Valaderes'in başına bela olur ve büyük bir travma yaratır. Valaderes'in bir gün Zezé'ye bırakacağı güzel arabasını da parça parça etmiştir.

Şeker Portakalı Fidanı: Zezé'nin yeni taşındıkları evlerinde seçip dost olduğu fidandır. Tüm yaşadıklarını ağaca anlatır, sevgi ihtiyacını onunla giderir. Valaderes'le yakınlaştığı süreçte fidana ilgisini yitirir. Valaderes'in ölümü ile ağacın kesileceği haberi de gelir. Zezé'nin üzülüp rahatsızlanmasını bu ağacın kesilme haberine verdiği tepkiden sanırlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

Pelin Aysan

Zeynep Kahraman Füzün

TEKERLEME

Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Neredesin, hani nerede? Yoksun işte. Doğru hatırladığıma eminim. Kaç defa saydım da ezberledim. Sadece ben mi? Herkes adı gibi bilir hangi çeşmenin yanında olduğunu. Öğrencilerime bile ilk senin yerini öğretirim. Çeşmenin sağında, fırının solunda.

Adımlarım mı küçüldü? Neden ulaşamıyorum sana? Kocaman açıyorum bacaklarımı. Başlıyorum saymaya. Bir, iki, üç, dört… On dedim sonunda, on. Yine yoksun. Nereye saklandın acaba. Saklambaç oynamanın sırası mı şimdi? Kırk yıl olmuş. Özledim. Büyüyüp serpilmişsindir diye hayal kurmuştum. Sarılırken kollarım yetmeyecekti hesaplamalarıma göre. Boyun hele… Kim bilir nereye kadar uzadı. Telgraf direği kadar olduysan. Şaka şaka. O kadar da değil. Bizim evin kapısı kadar olsan yeter.

Çık hadi ortaya. Sen çıkmazsan ben bulurum. Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Bendeki de akıl işte. On yaşındaki çocuğun adımıyla, elli yaşındaki çocuğun adımı aynı mı olur? Olmaz. Yaşlandıkça küçülür insan. Daha kocaman atmalıyım adımlarımı. Ondan kavuşamıyoruz bir türlü. Ayağımı şöyle en ileriye atayım. Pantolonum yırtılmasın sakın. Aman ya ne olacak ki. Çocukken de yırtık donla gezerdim. Hatta seni dikerken cart diye ses çıkmıştı da çok utanmıştım. Sonra nerede olduğunu o hâlimle ölçmüştüm. Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı.

O gün annemle ekmek pişirmiş, mısır közlemiştik. Fırını temizlerken akşam oluyordu. Herkes gitmişti, güneş de gidiyordu. Annemin eteğini çekiştirip, "Seslerini de alıp gittiler, biz de birazdan gideceğiz, ekmeklerin kokusu da bizle gelecek, ardımızda kül bile bırakmıyoruz," deyince annem çömelerek, "Hadi şuraya bir fidan dikelim, o hiçbir yere kaybolmaz," dedi.

Ellerimle kazdım yerini. Can suyunu avuçlarımla verdim. Çeşmeden on adım yukarıdaydın. Biri dallarını kesmiş, gövdeni koparmış, köklerini sökmüş olabilir mi? Diktikten sonra çürümüş de olabilirsin. Hayır, olamazsın. Gölgem iki misli uzayıncaya kadar toprağına su taşıdım. Emek verdim o kadar.

Yanlış yerde arıyorum belki. Çeşme kurumuş, fırın yıkılmış olabilir. Yenileri eskilerin yerini tutmaz ki… Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Bulacağım seni, kafama koydum. Bulup kocaman sarılacağım. Çeşmeden su taşıyacağım yine. Meyvelerini fırının önünde dağıtacağım. Gölgende oturup dinleneceğim. Annemi anlatacağım; çocukluk arkadaşlarımı, oyunlarımı. Tekerlemelerimi öğreteceğim. Çok seveceğim. Annem, "Çocuklar ve ağaçlar sevgiyle büyür," derdi. Haklıymış. Ben büyümedim. Sen de büyümediysen eğer birbirimizi sever büyütürüz, söz veriyorum ama önce seni bulmam gerek. Bulacağım da keşke şu ışıklar yanıp sönmese. Yeşil, sarı. Kırmızı, sarı. Yeşil, sarı. Kırmızı, sarı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Senem Gezeroğlu

SON UÇUŞ

"Dünya değişiyor dostlarım.
Günün birinde gökyüzünde,
güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz."

Ben o esmer lekeyim. Dünyaya düşen o son kuş benim, neslim tükendi. Dünya değişti. Gökyüzünde kuşlar yerine arabalar uçuyor artık. Göğün trafiği yerinkinden daha kalabalık. Dronlar, kanatlı arabalar, uçan kaykaylar ve yayalar derken bize gökte de yer kalmadı artık. Bir elin parmaklarını geçemeyecek kadar azaldık. İnsanlar bizi korumaya aldılar. Önce yıkıp sonra yapan, sahtesini gerçeğinden daha çok savunan canlı türüne insan dendiğini o zaman anladık. Fakat iş işten geçmişti, türümün diğer örnekleri sürüler hâlinde katledilmişti. Bin, iki bin, bir milyon, iki milyon derken dünyadaki bütün kuşlar bitmişti.

Ben işte, gökyüzünde bile duramayan o son esmer lekeyim. İnsanlar beni alıp bir fanusa koydular. Üstelik bunu ben kabuğumdan çıkar çıkmaz yaptılar. Diğer kuşlar gibi uçamam, ötemem, göğü delip geçemem. Bir köşede beklerim sadece. Hani bazı insanlar nasıl yaşadığı zamana ve mekâna aykırı düşüp bir köşede ölümü bekler, ben de öyle dururum sadece. Ama çok güzel dururum. Bana dokunmasalar, beni bir şeylere zorlamasalar. Bari son kuşun son baharına saygı duysalar… Nerede? Dedim ya, kabuğumdan çıkar çıkmaz beni başka bir kabuğa koydular, ilaçlar verip deneyler yaparak beni üst üste kafeslere kapattılar. Çünkü artık tektim, değerliydim. Doğallığımdan yeni bir yapaylık doğurmak istediler ki yeniden çoğalabileyim. Yeniden onlara hizmet edebileyim. Oysa ben bir köşede yalnızca ölmeyi istedim, yalnız ölmeyi. Ne bir yumurtam olsun, ne yavru kuşum ne eşim. Neslimi korumak ya da çoğaltmak değil ki benim görevim. Verilecek son bir nefesim var madem, bırakın tüyüm gibi hafifçe süzülerek çekip gideyim.

Dünya sizin olsun dedim.

Karşı geldim insanlara. Deney yapmak için kafesimi açtıklarında gagaladım, bu kadardım. Zararım kendimeydi, tüylerimi yoldum, nefesimi tuttum, derimi kanattım. Olmadı, yine yaşadım.

Bir kuş nasıl intihar eder? Bir kuş hayata nasıl isyan eder? Bir kuş bunca yükü sırtına alıp nasıl gezer? Kanadı kırık kuş ne ister? Öyle güzelse yoluna neden kuş koyar? Hayat kısaysa kuşlar neden uçar? Kuş ölürse uçuşu kim hatırlar? İnsan olsam bilirdim, insan olsam her gün ölerek nasıl yaşanır çaresini bulabilirdim. Ama ben, uçmayı bile bilmeyen basit bir kuşum. Kanatlarım şimdiye kadar açılmamış, ağzımdan bir kere bile cik çıkmamış. Doğar doğmaz kuşluğum elimden alınmış. Sizin hiç insanlığınız elinizden alındı mı? Siz hiç kendi bedenlerinizdeki kafeslere kapatıldınız mı? Siz hiç kollarınıza bakıp bir gün gerçekten kendime sarılabilir miyim diye kendi kendinize acımadınız mı? Ben çok acıdım. Ben bunca yıl bir kere bile kullanmadığım kanatlarımı açıp kendime sarıldım. Şimdi nasıl başkasına uçayım…

Ama istediler. Bir gün kafesimi açıp haydi şimdi uç dediler. Sen bir kuşsun, türünün özelliklerini göster dediler. Sizler insansınız, türünüzün özelliklerini gösterin, madem neslimi yok ettiniz bari beni rahat bırakın demedim ben onlara.

Bir gökdelenin son katına çıkıp yere baktım. Yeryüzünde esmer lekeler gibi insanlar… Aşağıda bir o yana bir bu yana akmaktalar. Şimdiye kadar hiç kullanmadığım kanatlarımı açtım. Madem kullanmıyorsun kanat neye yarar? İnsanlara bir kere daha baktım. Madem kullanmıyorsunuz kalbiniz neden var? Madem yaşamıyoruz nefes almanın ne anlamı var?

Kendimi aşağı bıraktım. Bir kuş nasıl intihar eder? Sanırım artık biliyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DUVAR SAATİ

Hangi sebeple olursa olsun bir eve ilk defa gittiğinde anlam veremediği bir çekingenliğe bürünürdü. Etraftaki her şey gözüne daha kırılgan görünür, içerideki neredeyse her nesneyi ev sahibinin mahremiyetinden bir parça olarak kabul ederdi. Aslında haksız da sayılmazdı. Kendi evine de aynı gözle bakmıştı daima. Evi için aldığı her eşyada ve atmaya yanaşmadığı her şeyde kendi karakterinin izlerini görürdü. Mutfak çekmecelerinde bile kendisini bulurdu neredeyse. En sevdiği kaşık, en sevdiği tabak ve daha bir sürü şey. Evin her adımını ve karışını bu gözle bir araya getirirdi. Hâliyle misafir olarak gittiği bir yer de onun için yığınla anlam ifade edebiliyordu. Bu düşüncelerle girmişti o eve de. Etrafı öyle bir tedirginlik ve kısa süren bakışlarla inceliyordu ki, onu gören birisi, bakışlarıyla bir şeylere zarar vermekten endişe ettiğini sanırdı. Bu düşüncelerle etrafta dolaşırken, tedirginliğinin sebeplerini düşünmeye başlamıştı. Misafir olduğu evin sahibine saygısından mı, yoksa kendi mahremiyetine duyulmasını istediği saygıdan mı kaynaklanıyordu bu çekingenliği? Sebep inşasında birer anlam ifade etse de her iki ihtimal de tam anlamıyla nedensel bütünlüğe kavuşmuyordu. Kanepelerden kitaplara kadar etrafındaki her şeyin üstü sanki beyaz çarşaflarla örtülmüş gibi davranıyordu. Âdeta uzun zamandır girilmemiş bir ev gibiydi onun için burası ve her şey çok kırılgandı. Öyle ki masanın üzerinde duran bir kitap bile sanki onun dokunuşuyla paramparça olacak gibi hissediyordu. Bu dikkatle birkaç dakika daha dolaştı odada.

Ev sahibinin sesiyle uzaklaştı düşüncelerinden, "Ne içersin?" Onun gibi insanlar için her soru, üzerinde belli hassasiyetlerle düşünülmeyi gerektirirdi. Çay isterse bu ev sahibinin vaktini alabilirdi, kahve daha kolay hazırlanırdı fakat evde kahve yoksa bu da yine onu önemsiz de olsa mahcup edebilirdi. "Su yeterli," diye seslendi. Buna karşılık duyduğu şey, "Kahve yapıyorum," olmuştu. Evde kesif bir sessizlik ve bu sessizliğe tamamen zıt bir aydınlık vardı ve dakikalardır fark etmediği saatin sesi, birdenbire işitilebilen tek şey oluverdi.

Geçen birkaç saatin ardından evdeki yabancılığı neredeyse yok olmuştu.

Kendisini misafir addettiği evlerdeki her şeyin sahip olduğu mahremiyet perdesinden muaf gibiydi saatler. Hatta tam aksine duvar saatleri misafirler için vardı sanki. Salonun en görünür duvarına konulur ve zaten artık baktığımız her yerde görülebilen vakit, o kocaman duvar saatiyle tekrar ifade edilirdi. Saatin sesi bir süre sonra onun için iyiden iyiye bir tanıdık hâline gelmiş ve odanın içinde attığı her adımı o "tık" sesiyle eş zamanlı hâle getirmeye başlamıştı.

Dakikalar geçtikçe eve de alışmaya başlıyor gibiydi. Mahremiyet perdesi, bir tiyatro perdesi gibi fakat daha yavaşça ortadan kayboluyordu. İlk başta göz ucuyla süzmekten bile uzak dururken, şimdi masanın üstündeki kitapları teker teker inceliyordu. Kendisinde de var olan bir kitaba rastlamıştı. Evi biraz daha aşinalaştıran kitabı karıştırırken, altı çizili satırları daha da farklı bir özenle okuyordu.

Ayak seslerinden, ev sahibinin adımlarını dikkatle attığı anlaşılıyordu. Elinde iki bardakla girdiğini görünce bir süre daha bekledi; bardakları, kanepenin hemen önündeki sehpaya koyup oturmasından sonra elindeki kitabı aldığı yere aynı şekilde bırakarak tekli koltuğa geçti.

***

Geçen birkaç saatin ardından evdeki yabancılığı neredeyse yok olmuştu. Konuşmanın yerini küçücük bir es aldığı esnada gözü birden duvardaki saate takılmıştı. Misafirler için konulan saate... Saatin durduğunu fark etmesi ve bunu dile getirmesi neredeyse aynı anda gerçekleşmişti. Fakat ev sahibinin "O saat hep bozuk," karşılığı, saatler içinde ortadan kalktığını sandığı tüm perdeleri tekrardan her tarafı kaplar hâle getirdi. Yolu sahiplenen her yolcunun hissettiği gitme arzusu onu da birdenbire ve içten içe işgal etti. Tebessümle duvardaki saate bakıp, kelimeleri yan yana getirdi, "O hâlde, sanırım gitme vakti."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

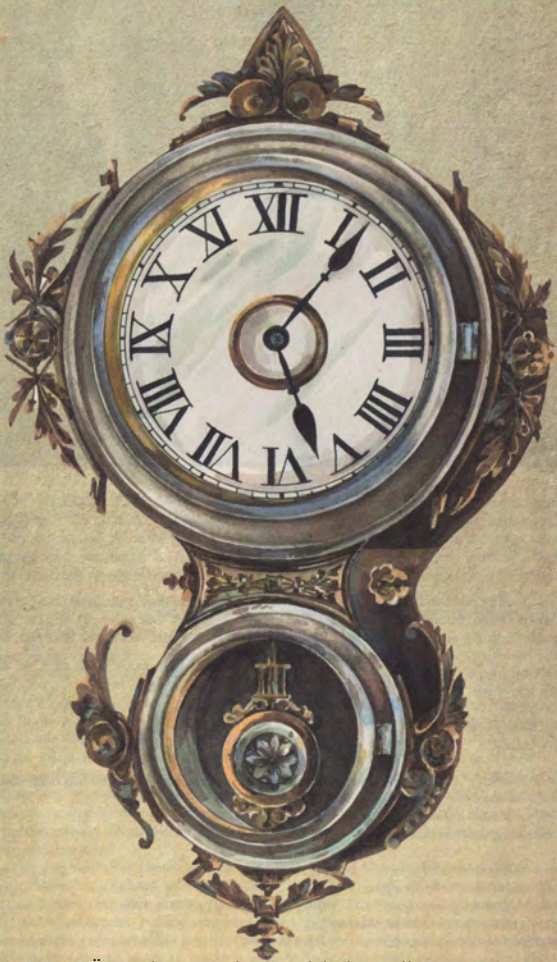

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hakan Bıçakcı

Tatar Çölü* > *Tepenin Ardı* > *Zama

DIŞ GÜÇLER

Her insan, ömrünü anlamlandıracak bir bekleyişe ihtiyaç duyabilir. Dino Buzzati'nin *Tatar Çölü* (1940) romanının kahramanı Teğmen Drogo, Bastiani Kalesi'ni bekler. Karşı tarafta düşmandan eser olmasa da. Buzzati, kendisiyle aynı yıl doğan Samuel Beckett'in absürt oyunu *Godot'yu Beklerken*'i (1952) ne kadar etkilemiştir bilemeyiz. Orada da asla gelmeyecek olan beklenir: Godot ("Godot"nun Fransızcada Tanrı için kullanılan argo kelime olduğu da öne sürülür.)

Estragon: Hadi gidelim!
Vladimir: Yapamayız.
Estragon: Neden?
Vladimir: Godot'yu bekliyoruz.
Estragon: Ah, evet.

"Düşmanı beklemek" düşüncesi Buzzati'den önce şiir formunda karşımıza çıkar. Kavafis'in *Barbarları Beklerken* eserinde. Kavafis bu karamsar şiirde Roma'yı işaret ederek şöyle der:

"Neyi bekliyoruz böyle toplanmış pazar yerine?
Bugün barbarlar geliyormuş buraya
(...)
Çünkü hava karardı, barbarlar gelmedi.
Ve sınır boyundan dönen habercilere göre,
Barbarlar diye kimseler yokmuş artık.
Peki, biz ne yapacağız şimdi barbarlar olmadan?
Bir çeşit çözümdü onlar sorunlarımıza."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Serkan Yolcu

Fathali M. Moghaddam ise *Diktatörlüğün Psikolojisi* kitabında, diktatörlük kurmak veya var olan bir diktatörlüğün sınırlarını genişletmek için dış tehdit algısının abartılması gerektiğini öne sürer. Tehdit gerçek bile olsa püf noktası nasıl yorumlandığıdır. Bu, ulusun iç problemlerle meşgul olmasını önler. Yetkililerin iç meselelere karşı gereğinden fazla sert tedbirler almasına zemin hazırlar. Daha kapalı bir toplum yaratmak amacıyla özgürlüklerin kısıtlanmasına verilen desteği artırmayı içerir. Dış tehdit algısının pekiştirilmesi, güçlü ve saldırgan liderliğe daha fazla destek verilmesiyle sonuçlanmaya meyillidir.

Bu sayfadaki filmler, var olmak için düşmana ihtiyaç duymak ve ömrünü o düşmanı beklemeye adamak üzerinedir. Anlam arayışı insana neler yaptırmaz!

"Beyaz bir at ne kadar tehlikeli olabilir ki?"

Il deserto dei tartari / Tatar Çölü (Valerio Zurlini, 1976)

Tatar Çölü düşmansız, dolayısıyla çatışmasız ve aksiyonsuz bir savaş filmi. Kan ter içinde mücadele eden değil, can sıkıntısı içinde bekleyen askerleri izleriz hikâye boyunca. Hiçbir zaman gelmeyen düşmanı bekleyip duran.

Harp Okulunu bitiren Teğmen Giovanni Drogo, Majesteleri nin Ordusu'na katılarak imparatorluğun en uzak noktasına dikilen kaleye atanır. Kaskatı üniformasını kuşanıp sevgilisiyle vedalaşır ve yola koyulur. Onu uğurlayan bir arkadaşı "Maceraların en hasını yaşamaya gidiyorsun," der. İleride hatırlandığında insanı acı acı güldürecek bir diyalog.

Drogo atına atlar ve görev aşkıyla çorak arazileri aşıp Bastiani Kalesi'ne varır. Burası kahramanımızın iki yıl boyunca görev yapacağı ölü bir sınır karakoludur. Kalenin devamındaysa uçsuz bucaksız çöl vardır. Manzara alabildiğine ıssızdır ama beyaz süvarileri görenler olduğu söylenir. Drogo görev yerine geçer. Yapması gereken beklemektir. Düşmanı beklemek. Ancak ne gelen vardır ne giden.

Nihayet bir gün uzaklardan bir beyazlık yaklaşır. Gelen başı boş bir attır. Askerlerden biri bunun bir Tatar atı olduğunu söyler. "Beyaz bir at ne kadar tehlikeli olabilir ki?" diye sorar Teğmen. Ancak kale alarma geçmiştir bile.

Gece, kapıda beliren bir asker parolayı bilmediği için vurulur. Paranoya, sınırın bir tarafındakilerin birbirlerini öldürmelerine neden olmaktadır. Panikle vurdukları askeri görkemli bir törenle toprağa verirler. Her tüfek sesi duyulduğunda askerler savaş psikolojisine girerler. *Tepenin Ardı*'nın sivil askerleri gibi. Günler kaledekilerin birbirlerine eziyet etmesi, üstünlük taslaması, hayatı dar etmesi ile geçer. Talimler, keşif turları, kamplar, planlar birbirini izler.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ruhen tükenmeye başlayan Drogo, generalin huzuruna çıkıp yeni bir atanma ister. Kaledeki kadro eritiliyordur ama onun başvurusu usulüne uygun bulunmaz, görev yerine geri yollanır. Üstüne bir de yüzbaşılığa terfi eder. Çöldeki hareketsizlik,[4] sonunda albaya karakolu boşaltma kararı aldırır. Beklemekten tükenmiş Yüzbaşı Drogo'nun saçları beyazlamış, hayatını anlamlandırma çabaları sonuçsuz kalmıştır. Dönüş yolunda Drogo bir rüya görür. Düşünde tepenin ardında düşmanlar belirir.

"Burası benim tapulu arazim"
Tepenin Ardı (Emin Alper, 2012)

Emin Alper'in ilk filminde de beklenen düşmanı bir an için bile göremeyiz. Bir kişinin değil, (toplumu temsil eden) bir ailenin hikâyesi vardır bu defa karşımızda. Emeklilik çağındaki Faik Bey, aile yadigârı dediği çorak bir arazide kalmaktadır dönemsel olarak. O civarda yaşayan, evli ve iki çocuklu Mehmet ona yardımcı olur, her işe koşar. Karısı Meryem yemekleri hazırlar, büyük oğlu Süleyman çobanlık yapar. Ortam sessiz, sakin ve huzurludur. Ancak Faik huzursuzdur. Sürülerini geçirerek ekinleri berbat eden Yörüklere takmıştır kafayı. Dürbünüyle tepelerin ardını gözler, muzaffer bir komutan edasıyla Mehmet'e emir yağdırır.

Oğlu Nusret ve torunları Faik Bey'in ziyaretine gelir. Nusret karısını on yıl önce kaybetmiştir. Ergenlik çağındaki Caner ve delikanlı abisi Zafer için de bir değişiklik olmuştur bu gezi. Aile bir araya gelmiştir. Üç kuşağın erkeklerini yan yana görürüz. Böylece düşmanlıkların kuşaktan kuşağa nasıl aktarıldığının, paranoyanın nasıl da bulaşıcı olduğunun küçük ve dehşet verici bir örneğine tanık oluruz. Kısa zamanda herkes dedenin öteki ilan ettiği düşman karşısında birleşir. Tepenin ardında belirip kaybolan figürler, yuvarlanan taşlar, arazideki izler hepsini tedirgin eder. Faik, Yörüklerin hayvanlarını geçirmelerine izin vermeme konusunda kararlıdır. Oğlu ne diye uğraştığını sorunca da "Burası benim tapulu arazim," diye diklenir.

Zafer'in askerlikten kalma ruhsal sorunları vardır. İlaçlarını almadığı zaman arazide askerler görmektedir. Ancak olmayan savaşçılar görmek yalnızca ona has bir hastalık değildir.

Filmin açılışında Faik uyanıp tüfeğine davranır. Dışarıdan hoşuna gitmeyen sesler duymuştur. İlk iş tavukları kontrol eder. Kavakların zarar görmüş olduğunu fark eder. Mehmet "Abi, sansarlar büyük ihtimalle," der. Daha sonra öfkesini kavaklardan çıkaranın, Faik Bey'e bilenip ağzını açamayan Mehmet olduğunu anlarız. Zamanla, dışarıdaki düşmanların içerideki unsurlar olduğu anlaşılır. Ve hikâyedeki bu kırılmayla özdeşlik yerini yadırgamaya bırakır. Onlar için endişelenmeyiz, onların acınası haline acı acı güleriz. Tehdit üzerine kurulu akış, alegori yüklü bir hicve döner.

Korkacak bir şey yoktur. Kendilerinden başka. Caner tüfekle gezinip Amerikan aksiyon filmlerinin etkisiyle savaşçılık oynarken karşısına çıkan Süleyman'ın köpeği Paşa'dan korkar ve hayvanı vurur. Silah sesini duyan Drogo'dan da hazin olur.

meraklanan ailesine de tüfeğin yanlışlıkla ateş aldığını söyler. Nusret, Neriman'a tecavüz etmeye kalkışır. Uykusuz bir şekilde gezindiği için her şeyden haberi olan tek kişi olan Süleyman her şeyi uzaktan takip eder. Ve tüfeği Caner'in koynundan alıp bir köşeye gizlenir. Annesine musallat olan Nusret'i bacağından vurup kaçar. Bu olayın üstüne vurulmuş köpeği de bulunca Faik bunu bir savaş ilanı kabul eder. Herkesi içtima alanına toplayıp "İş çığırından çıktı," der.

Faik hıncını araziye giren davarlardan çıkarır ve "Misillemeye karşı dikkatli olmamız lazım" "Nöbet tutmalıyız" gibi çıkışlar yapar. *Tatar Çölü*'nün hayalet karakolundaki işgüzarlıkları hatırlatır bu komik planlar. Paranoyayı tetikleyen sırt takipleri, Western filmlerini hatırlatan geniş planlar, araziyi tarayan avcı kamera da hikâyenin gerilimini ironik ve etkileyici bir biçimde tırmandırır.

Finaldeyse bu gidişat aile için trajik bir hâl alır ve taarruz başlar. Düşman işte şuradadır, şu tepenin ardında.

"Naklinizin eli kulağındaymış diye duydum"
Zama (Lucrecia Martel, 2017)

Tepenin ardı, yerini okyanusun ardına bırakır Zama'da. Kraliyet yargıcı Don Diego de Zama bir kâşif edasıyla ufka bakar, aslında bir türlü ufukta belirmeyen gemiyi beklemektedir. Kraliyet postasını. Yine trajikomik ve kara mizah yüklü bir anlatım vardır karşımızda. Özdeşlikten çok yadırgamayla takip ettiğimiz, izleyende duygu çeşitliliği yaratan, kibirli ve zavallı bir karakterdir Diego de Zama. Asla gelmeyecek olanı beklemenin absürt kaderi ona da musallat olmuştur.

Diego de Zama, İspanya'nın Güney Amerika'daki sömürge kolonilerinden birinde yargıç olarak görev yapmaktadır. Uzun zamandır beklediği terfi bir türlü resmiyete dökülmez.

Filmin ilk dakikalarında 14 aydır haber alamadığı karısına yazdırdığı mektupta kısa bir süre içinde oradan ayrılacağını belirtir. Konuştuğu insanlar, "Naklinizin eli kulağındaymış diye duydum," gibi ifadelerle medeniyete yelken açma tutkusunu diri tutar. Ancak Diego de Zama otorite tarafından sistemli olarak görmezden gelinir. Nakil mektubunu elde edebilmek için vicdana sığmayacak işlere kalkışır. Ve yaptıkları karşılığında daha ilk mektubun yazılacağını öğrenir. Oysa asıl dikkate alınan ikincisidir ve ikinci mektup iki sene sonra yazılacaktır. Bürokrasinin absürtlüğü "Yasanın Büyük Kapısı" önünde bekleme temasıyla birleşince anlatı Kafkaesk bir tona bürünür. Kafka ile birlikte Buzzati ve Conrad da akıllara gelir ister istemez. Bu noktada Zama'nın da Antonio Di Benedetto'nun aynı adlı romanından uyarlanmış olduğunu eklemek gerekir.

Sonunda büyük bir hayal kırıklığına uğrayarak çareyi kaçmakta bulur Diego de Zama. Bu da onun sonu olur. Onu bir sonraki sahnede beyaz ve uzun sakallarla yine okyanusun kıyısında görürüz. Kader ortağı Drogo gibi yaşlanmıştır beklemekten. Ancak Diego'nun sonu,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan Yeni Eserler

Sessiz Amerikalı
Graham Greene
Çev. Can Moralı
MehmetMoralı
224 sayfa
Karton kapak 20 TL
Sert kapak 40 TL

Yaşamanın İmkânsızlığı Üzerine Bir Diyalog
Osman Çakmakçı
80 sayfa, 10 TL

Zaniyeler
Selahattin Enis
224sayfa
Karton kapak 12 TL
Sertkapak 40 TL

Motivasyonel
Görüşme Tekniği
KültteginÖgel,
Melike Şimşek
200 sayfa, 24 TL

Katledilen Şair
Guillaume Apollinaire
Çev. Nihan Özyıldırım
200 sayfa
Karton kapak 15 TL
Sertkapak 45 TL

Mamos Mobilya Ofis Koltuklarda ücretsiz kargo!

Kurucusu olduğumuz İş Bankası Kültür Yayınları yeni kitaplarla büyümeye devam ediyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

MİMİR'İN KUYUSU

Tanrılar dahi bedel öderdi.

Günümüzde mitler, mitoloji meftunları dışındaki kitlelere genelde "büyüklere masallar" tadında gelebilmektedir. Her ne kadar bu, olumsuz bir tavır gibi görünse de masal ve mitin gayesinin belli noktalarda örtüştüğü göz önüne alındığında, -amacından bağımsız şekilde- doğru bir ifade olarak kabul edilebilir. Miti diğer metinlerden ayıran şey, yaratılışla ve başlangıçla alakalı olması, kutsal bir değer taşıması ve özel günlerde okunmasıdır. Bunun yanında asla göz ardı edilmemesi gereken bir diğer özelliği ise içeriğinde mutlaka bir mesaj taşıyor olmasıdır. Masal ile mitin ayrıştığı nokta ise genel manada bu mesajın veriliş biçimidir. Masalların çocuktaki etkisi, yaş bir ağacın eğilmesi, bir seramiğe şekil verilmesi gibiyken; mitin yetişkine etkisi bir mermerin işlenmesi kadar zordur. Mitlerin verdiği mesaj belki yetişkinlerin karakterine, dünyaya bakışlarına etki etme konusunda masallar kadar etkili olamaz ancak bu durum onların içerikteki mesajı görmesine engel değildir. Hatta yetişkinlerin, çocuklara göre hayal dünyaları daha kısıtlı olduğundan hemen hepsinin aldığı mesaj da aynı olur.

Girizgâhı biraz uzun tuttum belki ama taşıdığı mesaj sebebiyle en sevdiğim mit olan Mimir'in Kuyusu'nu anlatmaya doğrudan başlamak olmazdı.

Kolay yoldan elde etmenin, kurnazlığın, fırsatçılığın, "ben işimi bilirim"ciliğin yükselen değer hâline geldiği günümüze tamamıyla zıt bir anlayışı önümüze koyan, arzu edilen için bedel ödemenin, bir şeyleri feda etmenin elzem olduğunun altını çizen bir hikâyedir Mimir'in Kuyusu. Gelin o zaman daha fazla vakit kaybetmeden, gerçeğin kaynağından kana kana içmek üzere, Mimir'in Kuyusu'na inelim.

* * *

İyi ya da kötü, kalkıştığınız her işin birbedeli olacaktır. Hele ki bu bedel bilgi gibi en kıymetli hazineyse onun bedeli en kıymetli şeyinizi feda etmektir.

Her şeyin babası Odin, evrene nizam verdikten sonra Asgard'a yerleşmiş, tanrıların kralı olarak dokuz dünyanın en yüce kişisi hâline gelmişti. Buna karşın kendini tamamlanmış hissetmiyordu. En yüce varlık olarak, bilginin de en yücesine sahip olmak istiyordu. Bilinen en bilge iki varlıktan biri dev Vafthrudner'di ve eğer onunla görüşürse aradığı şeye de ulaşabileceğini düşünüyordu.

Üzerinde siyah bir pelerin, elinde uzunca bir asa, başındaysa büyücülerin taktığı şapkalara benzeyen hasırdan sivri uçlu bir başlık vardı. Önce Bifrost ismi verilen gökkuşağı köprüsünden geçti ve insanların diyarı Midgard'a ulaştı. Oradan da istikametini devlerin diyarı, Jotunheim'e çevirdi. Her şeyin babası, insanlara insan, devlere de dev gibi görünür; kendini gizlemeyi bu şekilde başarırdı. Jotunheim topraklarına girer girmez bir dev onu karşıladı. Kendisini taşıyabilecek kadar iri ve güçlü bir geyiğin üzerinde, dört nala Odin'e doğru yaklaşan bu dev, Vafthrudner'den başkası değildi. Odin'in karşısına dikildi ve ona kim olduğunu, burada ne aradığını sordu. Kendisini gezgin Vegtam olarak tanıttı, her şeyin babası…

Vafthrudner, karşısındakinin sözüne kanmamıştı ancak yine de Odin'in niçin geldiğini merak ediyordu. Gezgin kılığındaki Odin, amacının onun ilminden faydalanmak olduğunu söyledi. Vafthrudner'in gururu her ne kadar okşanmış olsa da öyle güzel bir çift sözle yelkenleri suya indirecek biri değildi. Odin'e bir oyun oynayacaklarını, bu oyundan galip gelirse ona istediği şeyi vereceğini söyledi. Fakat galip gelemezse bunun bedelini canıyla ödeyecekti. Vegtam, sivri uçlu şapkasını çıkarıp devi selamladı. "Teklifini kabul ediyorum," dedi.

Vafthrudner, ardı ardına sorularını sormaya başladı. Odin hepsini doğru cevapladı. Sıra kendisine geldiğindeyse, cevabını sadece onun bilebileceği bir soru sorarak Vafthrudner'i mat etti. Bilge dev öfkelense de, verdiği sözden dönmeyi aklından geçirmedi. "Ne istiyorsan sor, cevaplayacağım ey Odin!" dedi. Odin, kendisini tanımış olmasına şaşırmamıştı. Vafthrudner'e boşuna en bilge iki kişiden biri denmiyordu neticede. Sözü uzatmadan peşinde olduğu şeyi dile getirdi Odin:

"Herkesten bilgili olmanın yolu nedir ey bilge dev?"

"Mimir'in Kuyusu'ndan su içmektir."

"Herkes içebilir mi o kuyudan?"

"Bedelini ödedikten sonra evet, herkes içebilir."

"Peki bedeli nedir?"

"Onu kuyunun sahibi belirler," diyerek Odin'i Mimir'e gönderdi.

Mimir, Odin'i gayet sıcak karşıladı. Niçin geldiğini biliyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mücahit Aydoğdu

"Bu suyun bedeli ağırdır her şeyin babası, ödemeye hazır mısın?"

"Hazır olmasam eğer burada olmazdım bilge Mimir... Bedeli söyle, ödemeye hazırım."

"Bir kadeh suyun bedeli gözünün biridir Odin."

"Doldur sen kadehimi."

Dedikten sonra belinden bıçağını çıkarıp gözünü oymaya başladı. Yaşadığı acı tarifsizdi ancak, bilginin özü için gözünün de yaşadığı acının da bir kıymeti yoktu. Gözünü avucunda tutuyordu. Başını Mimir'e çevirdi, sonra elinde tuttuğu gözü birden kuyuya bıraktı ve Mimir'in elindeki kadehi aldı. Günlerce susuz kalmış biri gibi kana kana içiyordu bilginin kaynağından gelen suyu. Her yudumda idraki açılıyor, sanki bilgi ile arasında çekili duran bir perde yavaş yavaş aralanıyordu. Zaman mefhumu artık önemini yitirmişti. Saf gerçeklik, olmuşlar ve olacaklar, nedenler ve sonuçlar, hepsi önünde sıraya dizilmiş emir erleri gibi duruyorlardı.

Odin, Mimir'in yanından ayrılırken ardında kuyunun dibinde ışıl ışıl parlayan mavi bir göz bıraktı. O günden sonra bilgiye ulaşmak için her kim buraya gelirse şunu bilecekti: "Her şeyin babası bile gerçeğe sahip olmak için buraya gözünü bıraktı, gerçeğe ulaşmanın bundan başka bir yolu yok!"

Elinde Mimir'in hediyesi Gjallarhorn (*Odin'in suyu içtiği boynuzdan yapılma kadehtir. Daha sonra Ragnarök'te tanrıları uyarması için Heimdall tarafından çalınacak olan borazana dönüşecektir*) ile Asgard'ın yolunu tutarken, o artık (*Hoárr*) tek gözlü tanrıydı.

Tanrıların bedel ödemesi, yukarıda özetini aktardığım mitle de kısıtlı değildir. Odin, günümüzde Runik alfabe olarak bilinen İskandinav abecesinin de yaratıcısı olarak kabul edilmektedir. Bu harfleri ve bu harflerin taşıdığı sihri elde etmek için Yggdrasill'e (İskandinav Hayat Ağacı) dokuz gün dokuz gece boyunca asılı kalmıştır. Yine Odin ve yanındaki iki tanrı, haksız yere canını aldıkları bir cücenin hayatına karşılık onun ağırlığında mücevheri kefalet olarak ödemek zorunda kalmışlardır. Bu örnekler salt Nors mitolojisiyle de sınırlı değildir. Atlas'ın, Prometheus'un da bedel ödediğini, kalkıştıkları işlerde bu bedeli göze alarak hareket ettiklerini görmekteyiz.

Mitler, kutsal günlerde bir ritüel dâhilinde okunan metinler olmalarının yanında, taşıdıkları mesajlarla da özeldirler. Pagan inançlarının, çağının geçerli dinleri olduğunu düşündüğümüzde, inananlarına verdiği mesaj açıktır. İyi ya da kötü, kalkıştığınız her işin bir bedeli olacaktır. Hele ki bu bedel bilgi gibi en kıymetli hazineyse onun bedeli en kıymetli şeyinizi feda etmektir. Mitte her ne kadar göz olarak vurgulanmışsa da bu değerli şey, günümüzün zamanı ve parası olarak anlaşılabilir.

Pagan tanrılarını semavi dinlerin tanrısından ayıran en önemli özellikleri kusurlu ve eksik olmalarıdır demek yanlış bir ifade olmaz. Bunun yanında gerek eksiklerini tamamlamak için gerekse de kusurlarını örtmek için mutlaka bedel ödediklerini görmekteyiz. Bu durum, o tanrıların hüküm sürdüğü dönemlerde inananlara, bugün ise biz mitoloji sevdalılarına gerçek anlamda bir erdem mesajı teşkil etmektedir.

Kolaycılığın, fırsatçılığın, rüşvetin, nepotizm başta olmak üzere her türlü kayırmanın sıradanlaştığı bir dönemde biz tanrıların yolunu ululamaya, emeği ve alın terini yüceltmeye, doğruluğu ve erdemi her daim muhafaza etmeye devam edelim.

Heil Odin!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası

BELLEK EMEKLİLERİ

Ne kadar da büyük bir şans, ne de güzel bir kader sizinkisi sevgili dostlarım: Ölülere kabristana dek eşlik etmek ve sonra hakkın rahmetine kavuşan sevdiğiniz biriydi ise, ruhunuzun derinliklerinde hissettiğiniz bir üzüntü ve kalbinizde açılan kocaman bir boşluk ile; yok eğer değildi ise, üzücü bir görevi yerine getirmiş olmanın verdiği haklı memnuniyetle evinize dönme saadeti. .. Cenaze merasimi gösterisinin ve ölüm düşüncesinin her defasında yol açtığı derin kederi ve yürekteki daralmayı dağıtma arzusuyla, günlük yaşantınızın olağan kaygılarına ve koşuşturmalarına geri dönersiniz. Ölen kişiyle ilgili hisseidilenler ne olursa olsun fark etmez, herkes, bir hafiflik hissiyle döner evine. Zira cesedine gösterdiğimiz onca özene, çevresini sarıp ağlayışlarımıza o ağır, buz gibi, hareketsiz kaskatılığıyla umarsız bir zıtlık sergileyen ölü, en yakın akrabaları için bile -dürüst olalım lütfen- korkunç bir yüktür. Cenaze kederinin bizzat ta kendisi -her ne kadar hâlen o yükün altında umutsuzca ezilmeyi denese ve bunu istediğini gösterse de- içten içe, bu yükten kurtulacağı ânı iple çeker.

Ölülerinizi kabristanda bırakıp ordan uzaklaşarak -en azından o korkunç özdeksel yükten- kurtulursunuz, siz. Bu bir ızdırap, sıkıntılı bir hâl olacak önce, ama sonra, cenazenin eriyip gittiğini göreceksiniz; tabutun ora ya, o çukura indirilişi ve elveda. Bitti gitti.

Sizce de bol değil mi sahip olduğunuz bu şans?

***

Banaysa, mezarlığa dek eşlik ettiğim tüm ölüler geri dönüyor. Gerisin geriye. Tabutun içinde ölü numarası yapıyorlar. Ya da, belki de kendilerince gerçekten ölüyorlar. Fakat benim için ölüye dönüşmüyorlar, yalvarırım inanın! Sizin için, tüm merasimle birlikte her şeyin bittiği an, benim için hiçbir şey bitmiyor. Ölüler de benimle birlikte dönüyor evime, hepsi. Evim dolup taşmış durum da. Siz öldüklerine inanıyor musunuz? Ne ölmesi! Hepsi canlı onların. Tıpkı benim gibi, sizin gibi canlı; hem de, önceden olduklarından daha canlı. Sadece -bizden farklı olarak- göz bağları çözülmüş oluyor artık. Neden mi? İyice bir düşünün: Onların nesi ölmüş olabilir? Her birininki farklı olmak kaydıyla, kendi kendilerine ve hayata yükledikleri o gerçekliktir ölen. Çok göreceli bir gerçeklik bu, inanın lütfen. Sizin değildi, benim değildi o gerçeklik. Öyle ki ben ve siz, yani her birimiz kendimize ve yaşamımıza göre görüyor, duyuyor ve düşünüyoruz. Bu demek oluyor ki kendimize ve hayata, bize has bir şekilde değişken bir gerçeklik katıyoruz: Dış dünyayı tasarlıyor ve inanıyoruz ki orası bizim için nasılsa, diğerleri için de aynı şekilde olmalı ve o yarattığımız dünyanın tam ortasında, neşeyle yaşıyor; elimizde baston, dudaklarımızın arasında bir sigara, emin adımlarla yürüyoruz.

Ah efendiler, o gerçekliğe çok fazla güvenmeyin! Tek bir esinti yeter dostlarım, sadece tek bir esinti, o hakikati alıp uzaklara götürmek için. Hem iç dünyanızın mütemadiyen değiştiğini görmüyor musunuz? Sadece bir an öncesinden birazcık farklı görmeye, duymaya, düşünmeye başlar başlamaz değişir; yani bu demek oluyor ki, az önce sizin için gerçeklik olan şeyin, şimdi sadece bir yanılsamadan ibaret olduğunun farkına varırsınız. Ancak bununla beraber, bu yanılsamanın dışında da başka bir gerçeklik vardır belki, olabilir mi? Eyvahlar olsun! E peki öyleyse ölüm, tüm göz bağlarından tamamen kurtulma değildir de nedir?

İşte: Zavallı ölüler, kendi kendilerine ve hayata karşı yaratmış oldukları yanılsamadan epey arınmış durum dalar madem, benim hâlen oluşturmayı sürdürdüğüm yanılsamayla her zaman yaşayacakları tesellisini pekâlâ bulabilirler; ben yaşadığım müddetçe... Ve bu durumdan çıkar sağlıyorlar! Sizi temin ederim ki bunu kullanıyorlar.

***

Bakın: Yirmi seneden fazla bir süre önce, Almanların topraklarında (Tanrı onların arasında kalmaktan korusun!) -Ren nehrinin üzerindeki Bonn şehrinde- Bay Herbst ile tanışmıştım. *Herbst* sonbahar demek ama Bay Herbst sadece sonbaharda değil, kışın da, yazın da, ilk baharda da şapkacıydı; Pazar Alanı'nın bir köşesinde,

Beethoven-Halle'in yanında bir dükkânı vardı. Hâlâ oradaymışım gibi meydandaki o köşeyi görüyor, ışıklı dükkânlardan yükselip birbirine karışan kokuları duyumsuyorum, yağlı kokular... Bay Herbst'in vitrininin önündeki ışıkların açık olduğunu da görüyorum; dükkânının eşiğinde elleri ceplerinde, bacaklarını açıp dikilmiş duruyor Bay Herbst. Beni görüyor, başını hafifçe eğip Rhenish lehçesinin kendine has tınısıyla bana iyi geceler diliyor:

"Gute Nacht, Herr Doktor!"

Yirmi yıldan fazla bir zaman geçip gitti. O zamanlar Bay Herbst en azından elli sekiz yaşında vardı. Yani sözün kısası, şu anda belki de çoktan ölmüştür. Öyleyse de kendisi için bir ölüdür; benim için değil, lütfen inanın. Son zamanlarda Ren nehrinin üzerindeki Bonn şehrinde bulunduğunuz ve Pazar Alanı'nında, Beethoven-Halle'in yanındaki o köşede ne Bay Herbst'ene de onun şapkacı dükkânına ait herhangi bir iz bulamadığınızı bana söylemeniz yararsız,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

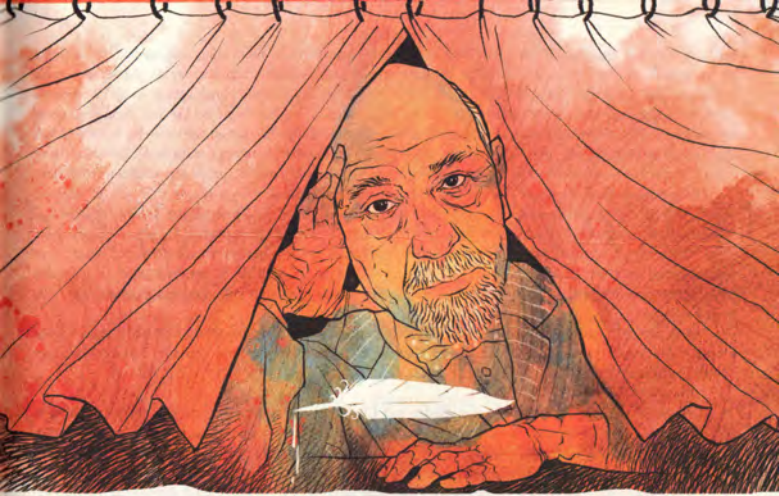

Timuçin Keleş

ama tamamen yararsızdır. Onun yerine orada ne buldunuz? Başka bir gerçeklik, değil mi? Peki sizin bu bulduğunuzun, benim yirmi sene evvel orada bıraktığım gerçeklikten daha mı gerçek olduğunu sanıyorsunuz? Aynı yerden yirmi sene sonra geçmeyi bir deneyin sevgili bayım ve bakın bakalım şimdi orada bıraktığınızın yerinde ne var.

Hangi gerçeklik sonra? Benim yirmi sene evvelki, dükkânın eşiğinde, elleri ceplerinde, bacaklarını açıp dikilmiş durmakta olan Bay Herbst ile olan gerçekliğimin, onun; yani Bay Herbst'in kendisiyle, dükkânıyla ve Pazar Alanı'yla olan gerçekliğiyle aynı olduğunu düşünüyorsunuz belki de. Fakat Bay Herbst kendi kendisini, dükkânını ve o meydanı kim bilir nasıl görmekteydi? Yok, hayır muhterem efendiler: O benim bir gerçekliğimdi, sadece benim. Ben yaşadığım müddetçe ne değişebilir ne de yok olabilir ve hatta ebediyen bile var olabilir bu gerçeklik; birkaç sayfada onu ebedileştirecek edebi güce sahip olabilirsem eğer. Sonsuza dek olmasa bile, son zamanlarda Amerika'da yapılan hesaplamalara göre dünyanın dönmeye devam edeceği yaklaşık yüz milyon yıl süresince bile yaşayabilir.

***

Şimdi, nasıl ki şu anda bir ölü olup olmadığını bilmediğim Bay Herbst'in gerçekliği bana uzak; kabristanda son yolculuklarına uğurladığım diğer birçok ölünün gerçeklikleri de ondan çok daha uzaklara ve kim bilir nerelere gitmekteler. Onların hakikati yitip gitmiştir; ama hangi hakikat? Tabii ki kendi kendilerine yüklemiş oldukları hakikat. Peki ya ben, o hakikatin ne olduğunu bilebilir miydim? Siz bunun hakkında ne biliyorsunuz peki? Ben sadece, kendimce biçimlendirip onlara atfettiğim gerçekliği biliyorum. Benim yanılsamam bana göredir, onların yanılsamalarıysa kendilerine göreydi. Ama o zavallı ölüler, göz bağlarını bütünüyle çözmüş olmalarının yanı sıra, benim illüzyonum hâlâ yaşamakta ve öylesine güçlü ki bendeki bu illüzyon, tekrar ediyorum, mezarlığa kadar kendilerine eşlik ettikten sonra tek tek hepsinin, benimle beraber geri dönmekte olduklarını görürüm; ölmeden önce oldukları gibi, hiçbir değişim geçirmeden tabuttan çıkar, yavaş yavaş yanıma gelirler.

"Ama neden, dersiniz siz, ne diye kendi evlerine dönmek varken sizin evinize gelsinler ki?"

Ah canım benim! İstedikleri yere gidebilmelerini sağlayacak, kendilerine atfedecekleri bir gerçeklikleri yoktur ki artık... Hakikat asla tek başına var olmaz. Şimdi onların hakikatleri bende mevcut; dolayısıyla benimle birlikte gelmeliler.

Ah zavallı bellek emeklileri, onların bu yanılsamasız hâlleri, anlatılamaz derecede üzüyor beni. En başta, yani son gösteri (cenaze alayının bitişinden bahsediyorum) son bulur bulmaz, kabristandan yürüyerek benimle birlikte geri dönmek için tabuttan çıktıklarında ölülerin hâl ve tavırlarında, kendine fazla güvenen, her şeyi kaybetmek pa-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hasına, pek de hoş olmayan bir şekilde üzerindeki ağır yükü omuzlarından silkip atmış insanlardaki gibi umarsız bir hareketlilik olur ve bundan daha kötü bir duruma düşemeyecek olmalarına rağmen, yine de, nefes alıp vermek isterler. E tabii! Hiç değilse rahat bir nefes gerek. Orada, bir yatağın üstünde, ölü olmak uğruna kazık gibi kaskatı, hareketsiz geçen onca saat... Vücutlarını esnetmek ister, boyunlarını bir o yana bir bu yana çevirir, omuzlarını gerip gevşetirler. Gerinir, eklemlerini büker, kollarını sallar, bacaklarını ivedilikle hareket ettirmek isterler ki, beni birkaç adım geride bıraktıkları bile olur. Lakin elbette çok fazla uzaklaşamazlar. Bana bağlı olduklarını, gerçekliklerinin ya da yaşamın yanılsamasının ki ikisi tam olarak aynı şeydir, artık sadece tamamen bende var olduğunu iyi bilirler.

Diğerleriyse -akrabalar ve birkaç arkadaş- ölen için ağlar, keşke şimdi yaşıyor olsaydı diye ahlayıp vahlanır, ölünün bu veya o özelliğini anımsayıp, kayıplarından dolayı acı çekerler. Ancak bu ağlayışlar, ahlayıp vahlanmalar, anılar; çekilen bu acının hepsi, geçmişte kalmış olan, ölenle birlikte gömüldüğü düşünülen bir gerçeklik uğrunadır. Zira hiçbir zaman bu gerçekliğin değeri üzerine düşünmediler. Onlar için her şey, ortada bir beden olması veya olmamasından ibarettir. Onları, o bedenin yeraltına girmiş olduğundan değil de, bir seyahate çıkmış olduğundan dolayı artık orada olmadığı inancıyla avutmak yeterli olabilir aslında: Yola çıktı beden, gelecek elbet ama kim bilir ne zaman dönecek...

Hadi, her şeyi olduğu gibi bırakın: Odası döneceği güne hazır olsun mesela; yatağı yapılmış, yorganı hafifçe kıvırtılıp düzeltilmiş ve üzerine geceliği serilmiş. Mum ve kibrit kutusu komodinin üzerinde. Terlikleri koltuğun önünde, yatağın ayak ucunda.

"Yola çıktı. Dönecek."

Bu yeterli olurdu. Avunmuş olurdunuz. Neden mi? Çünkü siz, salt bedene bir gerçeklik yüklemektesiniz ki tam tersine beden, tek başına hiçbir realite barındırmaz. Öyle ki, ölü beden, ayrışıp ortadan kaybolmaya mahkûmdur.

"Aa tabii," diye haykırırsınız siz şimdi. "Ölü! İşte sen kendin diyorsun ölü beden parçalara ayrışır diye, peki ya canlıyken? O zaman bir hakikati vardı ama o bedenin!"

Sevgili dostlarım, yine en başa mı döneceğiz? Hakikatleri vardı tabii ki yaşarken; kendi kendilerine yükledikleri ve sizin onlara atfettiğiniz vardı ve biz bunların birer illüzyon olduğunu kanıtlamadık mı? Ölenin yaşarken kendisine atfettiği gerçekliği siz bilmiyorsunuz ve bunu bilmeniz mümkün değil, zira o sizin dışınızdaydı. Yani siz sadece, sizin ona atfetmiş olduğunuz gerçekliği bilebilirsiniz. Peki ya ona, bedenini görmeden de olsa, hâlâ bir gerçeklik veremez misiniz? Tabii ki evet! Eğer kendinizi, onun bir seyahate çıkmış olduğu inancıyla avutursanız olur. Hayır mı diyorsunuz? Gerçekten de bir seyahat için yola çıkmış olduğu zamanlarda, birçok defa, bedenini görmediğiniz hâlde ona bir gerçeklik atfetmemiş miydiniz peki? Kendisinin hayatta olup olmadığını bilmediğim Bay Herbst'e uzaklardan atfettiğim o hakikatin aynısı olmasın bu?

Hadi hadi! Peki ya neden ağladığınızı biliyor musunuz? Başka bir sebepten dolayı ağlıyorsunuz sevgili dostlarım; uzaktan yakından tasavvur bile edemeyeceğiniz bir sebepten. Ağlarsınız, çünkü ölen kişi size bir daha asla bir gerçeklik yükleyemeyecektir. Sizi bir daha göremeyecek olan kapalı gözleriyle, size bir daha dokunamayacak olan katılaşmış soğuk elleri sizi korkutur. Onun bu mutlak duyarsızlığı yüzünden huzur bulamazsınız. Yani sonuç olarak, tamamen o sizi bir daha duyamayacak olduğu içindir ıstırabınız. Bu demek oluyor ki, sizin yanılsamanıza göre ölenle birlikte aynı zamanda, sizin kendi realitenizi ayakta tutan bir destek, bir avuntu düşmüş olur: *illüzyonun karşılıklılığı.*

Seyahat için yola çıktığında, siz onun karısına şöyle diyordunuz:

"Eğer o uzaktan da olsa beni düşünürse, ben onun için hâlâ yaşıyorumdur."

Ve bu düşünce sizi destekler, avuturdu. Şimdiyse o bir ölü ve siz artık şöyle demezsiniz:

"Ben ona göre artık yaşamıyorum!"

Bunun yerine şöyle dersiniz:

"O bana göre artık yaşamıyor!"

Tabii ki size göre yaşıyor. Yaşayabileceği kadar yaşayacak; yani ona atfettiğiniz gerçeklik oranınca hayatta kalacak. Gerçek şu ki siz ona her zaman çok değişken bir realite, tamamen sizin için yapılmış bir realite yüklediniz ve bunu kendi yaşantınızın yanılsaması doğrultusunda; onun kendi yanılsamasından çok az pay alarak veya hiçbir pay almayarak yaptınız.

İşte ölülerin neden bana geldiklerinin cevabı. Zavallı bellek emeklileri, tıpkı onlar gibi yararsız olduklarını kabul etsem bile bir beden olarak var olduğum müddetçe tam anlamıyla yanılgıdan kurtulamamış olacağım ve onlar da, göz bağlarından tamamen arındıkları hayatın boş yanılsamaları üzerine, benimle birlikte tatsız bir biçimde kafa yormaya gelirler böyle.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ROMAN

NAZAN BEKİROĞLU

İhtişamın ve sefaletin, adaletin ve zulmün başkenti Roma'yı Yedi Uyurlar'ın öyküsüne bağlayan çarpıcı bir başyapıt…

Gün gelir hissetmediğin acının da hesabı senden sorulur. Kalbimden sorumsuzum sanma.

timas.com.tr timasyayinlari
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası

Yunus Emre Aytaç

Nilgün Tayfun

HAYIR DEMEK GERÇEKTEN ZOR MU?

Harvard Üniversitesi mezunu olan ve New York'taki büyük yayınevlerinde yaklaşık 15 yıl boyunca editörlük yapan Sarah Knight, günün birinde "Hayır!" deyip yayınevini ve Amerika'daki hayatını bırakır, eşi ve kedileriyle beraber Dominik Cumhuriyeti'ne yerleşir, orada yaşamaya ve hayatını yeniden düzenlemeye başlar.

Hayatını yeniden düzenlemenin temel düsturlarından birinin "Hayır!" demek olduğunu da yine bu yıllarda keşfeder. "Hayır!", her ne kadar olumsuz bir çağrışıma sebep olsa da, aslında onun sayesinde pek çok yükten kurtulacağımızı ve günlük hayatımızı daha az stres altında geçirebileceğimizi düşünen Sarah Knight, bu fikir üzerine çeşitli platformlarda konuşmalar yapmaya, makaleler yazmaya başlar ve tüm bunların sonunda da bir kitap yazar:

Hayır De Gitsin! - İstemediğiniz, Yapmamanız Gereken veya Yapamayacağınız Durumlarda Hayır Diyebilmek adını taşıyan kitap geçtiğimiz haftalarda SaltOkur etiketiyle raflardaki yerini aldı. Selen Birce Yılmaz tarafından tercüme edilen *Hayır De Gitsin*, tıpkı Sarah Knight'ın diğer kitabı *...ittir Et Gitsin!* kadar dikkat çekici.

"HAYIR!" DEMENİN GÜCÜ

"Bazen baskı karşısında **güçsüz hissederdim**, bazen de **kendime fazla yüklenirdim**. Ama en sık yaptığım şey, kafamın içinde beni uyaran, evet demenin iyi bir fikir olmadığını fısıldayan sese kulak vermemekti. Aman boş versene, derdim ve *o kadar* kötü olmamasını umardım.

Evet sevgili okur, daima *o kadar* kötü olurdu."

Sarah Knight, "Hayır!" demenin yararlarından bahsetmeden önce, bu kelimeyi kullanmanın neden zor olduğu üzerinde durur. Özellikle günümüz dünyasında iş, aşk, sosyal hayat üçgeninde geçen koşturmacada kaybolduğumuz ve kendimizle, sevdiklerimizle giderek daha az vakit geçirdiğimiz aşikâr. Bunun en temel sebeplerinden biri hayattaki zorunluluklarımızken, bir de "Hayır!" diyemeyip bunlara artı birtakım zorunluluklar ekleyerek her şeyi daha da içinden çıkılmaz bir hâle getiren aslında bizleriz.

Peki ama neden? "Hayır!" demek neden bu kadar zor?

Sarah Knight bunun en temel sebeplerinden birini vicdan azabı olarak görüyor. "Hayır!" demek, insanları kötü bir şey yapmış gibi hissettirir çoğu zaman,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hâlbuki istemeden söylenen her "Evet!" daha büyük vicdan azaplarına kapı aralar. Karşıdaki ister patron, ister anne-baba, ister yakın arkadaş, hatta eş ve çocuklar olsun sonuç değişmez; onları mutlu eden "Evet!", bizi açık şekilde mutsuz hissettirebilir.

Bunun böyle olduğunu bütün "Evet!" diyenler olarak zaten biliyor ve hissediyoruz, ancak tüm bunlara rağmen kalbimizden geçeni söylememize engel olan şey ne? İşte burada da onaylanma-yargılanma meselesi devreye giriyor. "Hayır!" demek, bir irade ortaya koymak, karşı çıkmak demektir. İstemediğimizi, beğenmediğimizi, gitmeyeceğimizi, yapmayacağımızı söylemek yargılanmaya, eleştirmeye de otomatikman kapı aralar. "Hayır!" bir duruştur. Güçlü bir iradedir. Söylediklerinin, yaptıklarının sorumluluğunu alabilmektir. Diğer bir deyişle özgüven meselesidir ve işin bütün sırrı burada yatmaktadır.

"EVET!" DEME ZORUNLULUĞU

"Evet demenin hayatımızı muhteşem şekilde mahvedeceği durumlarda **hayır demek yalnızca keyiften feragat etmek veya başkalarının isteklerini reddetmekten ibaret değil**.

Bu daha ilk adım."

Sarah Knight, aslında pek çok insanın, pek çok durumda "Hayır!" demek isterken, "Evet!" demenin "zorunluluğu" karşısında gardlarını düşürdüklerinden bahseder. Bu gard düşürme, insanların hem kişisel konforlarını tehlikeye atar hem de süregiden hayatlarında ciddi birtakım düzensizliklere sebep olur: Filmler izlenmez, kitaplar okunmaz olur, sonra o yemek yapılmaz, iş yükü artar, uykusuz kalınır, spor es geçilir ve liste sonsuza dek uzar.

İlk elden düşündüğümüzde, bütün bu maddeler oldukça günlük ve taviz verilebilir şeyler gibi görülebilir, ancak bir yerde sonra istemeden söylediğimiz "Evet!"ler o kadar çoğalır ki sevdiklerimizi ihmal ettiğimiz, kendimizi unuttuğumuz bir tablo çıkar ortaya.

İnsanları mutlu etmek, onları kırmamak için kendi üzerimize basıp geçerek sarf ettiğimiz her "Evet!" aslında tam tersi bir etki yapar ve etrafımızdaki insanlarla sağlıklı bir ilişki kurmamıza engel teşkil etmeye başlar.

"Hayır!" bir güçtür. Onun sayesinde hem kendi hayatımızı hem de insanlarla olan ilişkilerimizi; işimizi, aşkımızı, ailemizi sağlam temeller üzerine, çıkarsız ve gönüllü olarak inşa edebiliriz.

"HAYIR!" BİR YAŞAM FELSEFESİDİR

"Hepimizin **elimizden geldiğinde iyilik yapmasını, yapamadığında kötü hissetmemesini** istiyorum. **Yapmamanız gereken şeyleri hayatınızdan çıkarmanıza, böylece yapabileceğiniz şeylerin keyfine varıp onları başarabilmenize** yardım etmek istiyorum. Aynı zamanda ailelerin, özellikle yan yana gelmekten fellik fellik kaçan aile üyelerinin **birbirini dinlemesini ve daha iyi iletişim kurmasını** istiyorum."

"Hayır!" demeyi hem söyleyen hem de söylenen üzerinden çift taraflı şekilde ele alan Sarah Knight, kitabında yer alan istatistikler, şemalar ve tablolarla meseleyi daha rasyonel bir zemine taşımaya çalışır. Bu sayede meseleye yabancılaşarak ilişkilere daha sağlıklı bir yerden bakmamıza yardımcı olmayı amaçlar.

"Hayır!" bir yaşam felsefesidir. Bunu uygulayabildiğimiz ölçüde rahat bir nefes almaya başlarız. Ne de olsa zorunluluklardan ne kadar kurtulabilirsek o kadar iyidir. Buna hemen, hiç vakit kaybetmeden başlamalıyız. Kendimize saygımız arttıkça başkalarına duyduğumuz saygı da artar...

Ayrıca belirtmek gerekir ki; Sarah Knight kitaplarının yanı sıra, pek çok platformda konuyla ilgili konuşmaya, yazmaya devam ediyor. Onunla ve konuyla ilgili daha fazla bilgi için nofucksgivenguides.com sitesine üye olabilir, Twitter ve Instagram uygulamalarında Sarah Knight'ı @MCSnugz; kitapları Facebook ve Instagram'da @NoFucksGivenGuides, Twitter'da @NoFucksGiven hesabından takip edebilirsiniz.

Hepinize "Hayır!"lı günler...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Melisa Yılmaz

EŞYA, EFKÂR VE ÇİÇEKLER

Her gün akşam yemeğinden hemen önce, şehrin dört yanını dolaşan onlarca trende onlarca sahip tarafından unutulan, kaybedilen veya terk edilen eşyalar, eğer zabıtanın üstünkörü bakışına yakalanmayı başarmışlarsa, büyük siyah torbalarla kentin kuzeyindeki ana istasyonun arkasındaki küçücük, tozlu ve en az eşyalar kadar kimsesiz büroya taşınırdı. İçlerinden en pahalı ve parlak olanları, üstlerinde kime ait olduklarını ele verecek kesin bir işaret yoksa, kayıt defterlerine ulaşamadan yeni efendilerinin ceplerine girerdi. Bazıları, ne hazin ki, doğrudan çöpü boylardı. Bazıları, en şanslı olanlar, kime ait oldukları çabucak saptanarak sahiplerine iade edilirdi. Ve kalanlar, en nihayetinde, bürodaki yığınlar arasına zar zor sıkıştırılmış masasında iki büklüm oturan, çevrede pencere veya oyalanacak başka herhangi bir şey olmadığı için mütemadiyen açık kapıdan dışarı bakıp duran bıkkın bir memur tarafından kayıtlara işlenirdi. Bu, o memurun ve bütün badireleri atlatarak kayıt masasına ulaşabilen bir sözlüğün hikâyesidir.

Her şeyden önce, sözlük memurun daha önce eline aldığı bütün kitaplardan daha kalındı; insanın cebine veya çantasına sığdıramayacağı kadar, bir süre kucağında taşısa yorulacağı kadar kalın. Sayfalar sanki sonsuza kadar akıyordu, anlamsal olarak birbirlerinden apayrı kelimeler bir arada uyum içinde sıralanıyor ve hemen her sayfanın çeşitli kısımlarına el yazısıyla yazılmış notlar belli satırları mimliyordu. Herhangi bir insanın böyle bir kitabı, bir sözlüğü baştan sona okumuş olabileceği düşüncesi memur için öyle garip, öyle anlaşılmazdı ki onu diğer eşyaların yığıldığı köşelerden birine götürmek yerine masasında bıraktı. Üzerine bir iki kez bir dergi dayadı, çay bardağını koymayı denedi, ikisi için de pek uygun değildi. Eski, mağrur ve büyük bir mezar taşı gibi öylece dikiliyor ve sırtındaki soluk kabartmalar el değmedikçe tozlanıyordu.

Onunla ne zaman arkadaş olduğunu bilmiyordu. Güzel kelimelerle konuşan, güzel bir gülüşü olan, hiç tanımadığı kadınla.

Memur, onu tanımak için kuru, pütürlü, lekeli eski sayfalara dokundu. Sahibinin büronun kapısından girdiğini, sözlüğü masadan kaldırarak buradakinden çok farklı bir dünyaya, böyle kalın kitapların okunduğu ve sonra belki konuşulduğu bir yere götürdüğünü hayal etmek hoşuna gidiyordu. Hayalindeki kişi hep bir kadındı, belki kendisine benzeyen, elbette çok daha dik ve daha fazla gülümseyen genç bir kadın. Bütün bu kelimeleri bilen, zorlanmadan dile getirebilen ve onca notu yazabilecek kadar bilgili biri.

Günler geçti, sözlük memurun masasındaki yerine iyice kuruldu. Sanki oranın oldum olası bir parçasıydı, hep orada kalacak ve güzel bir dekor gibi birinin onu fark etmesini bekleyecekti. Ama memurun bakışları kapının dışındaki hep aynı, tenha, kirli sokak yerine ona kayıyordu artık; parmakları tuhaf bir alışkanlıkla sayfaları tarıyor ve harfleri görmeden okuyabilecekmiş gibi el yazılarının üstünden geçiyordu. Neden sonra, sanki ilk defa bakıyormuş gibi ani bir farkındalıkla, sözlüğün kapağındaki süslü başlığı okudu? Bu bir etimoloji sözlüğüydü ve memur, etimolojinin ne demek olduğunu kesinlikle bilmiyordu.

Sonunda kendine yenilerek büronun kapısını kapattı, çok ayıp bir şey yapıyormuş gibi tedirginlikle etrafı kolaçan etti ve içerideki eşya yığınlarının sağladığı doğal olmayan sessizlikte sözlükte rastgele bir sayfa açtı. Gördüğü şeyden pek bir şey anlamasa da beş kelimeyi sırayla okudu, sonra el yazısıyla yazılan notlara baktı. Bir şiirin iki dizesi vardı, bir de bir çocuk karalaması gibi aceleyle yazıldığı belli olan tek bir cümle: "Noktalı virgül, cümlenin yüzyılıdır."

Sözlük ona daha önce hissetmediği şeyler hissettiriyordu, içinde adını koyamadığı bir şeyleri harekete geçiriyor ve zihninde var olduğunu bilmediği boşlukları gıdıklıyordu. Neyin ne kadarını anladığına aldırmadan okumak istiyordu, el yazısı notların tek tek izini sürmek ve nereden geldiklerini bulmak.

Böylece daha sık ve daha büyük bir coşkuyla okumaya başladı. Eşya kelimesinin bulunduğu sayfayı açtı ve açıklamaya baktı, şey kelimesinin çoğulunu ifade ettiğine dair bir pasaj. Ve sonra tek satırlık küçük el yazısı nota: "Beni oluşturan hafıza, eşyadan ibarettir."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Onunla ne zaman arkadaş olduğunu bilmiyordu. Güzel kelimelerle konuşan, güzel bir gülüşü olan, hiç tanımadığı kadınla. Bazen kendisini eskiden kendi kendine söylediği şeyleri zihninde ona anlatırken buluyordu. Bazen bir sayfaya iliştirdiği notla bir önceki notu arasında veya söz gelimi başka bir yerlere çiziktirdiği bir şiirin içinde bir bağ yakaladığını sanıyordu. Bazen ona, yüzünü bildiği ve gerçek sesiyle konuştuğu herkesten daha yakın hissediyordu. Artık efkâr kelimesinin fikirle bir ilgisi olduğunu hatırlıyor ve sevdiği çiçeklerin isimlerine baktığı sayfalarda bazılarını kendisinin de mırıldandığı şarkılardan alıntılara rastlıyordu. İmza atarken yazısını onun el yazısına benzetmeye çalışıyor, aynanın karşısında ilk defa o satırlarda gördüğü kelimeleri yüksek sesle söylemeyi deniyordu. Onunla tüm o çiçekler hakkında sohbet edebilmeyi diliyordu. Onu hayal ettiği yüksek tavanlı, kadim ve kitap dolu binalarda onunla yürümek ve sormak, her şeyin anlamını sormak. İsminin ona nereden geldiğini anlatsın istiyordu, her şeyi nasıl anlayabileceğini açıklasın ve konuştuğunda dinlesin, kendisinin onu dinlediği gibi.

Kendisini onunla hayal ederken ve sözlüğe gittikçe daha çok bağlanırken orada, o masada oturmanın ve daima oturmak zorunda olmanın yükünü duymaya başladı. Kurtulamadığı bir kırgınlıkla ve hep sezmesine rağmen şimdilerde daha çok bastıran bir bıkkınlıkla çevresindeki yığınla eşyaya bakıyor ve kendisini onlardan ayıracak bir şeyler bulmaya uğraşıyordu. Onun da kayıp bir eşyadan ibaret olmadığını kanıtlayacak bir şey. Yeterince hatırlanmamış, çok değerli olmayan ama çöpe de atılmayan herhangi bir eşya.

Sonra silkinerek doğruluyor ve el yazısına odaklanarak düşünüyordu, onun şu an nerede olabileceğini, ne yaptığını, ne düşündüğünü… İçinde kendisinden çok ona ait olan bir ses, alıştığından fazlası olabileceğini fısıldıyordu. Bir eşyadan fazlası, dik ve daha çok gülen, daha güzel konuşan biri, onun gibi.

Sözlüğün büroya gelişinden birkaç mevsim sonra memur, onu masadan kaldırdı ve evine götürdü. Sayfaların veya birbirinin aynı monotonlukta geçen iş günlerinin sonu gelmemişti, hâlâ şehrin her yanında trende eşyalar unutuluyor ve hâlâ tüm rutin uygulamalardan geçenler onun ofisine yığılıyordu.

Farklı olan tek şey, evcilleşen kelimelerdi. Sözlükteki notlara baktıkça kendisinin de yazmak istediği şeyler benzer bir yığın gibi aklında büyüyordu. Kaleminin ucunun, bütün o kelimelerin kıyısında, onun el yazısının hemen yanında dolandığını görebiliyordu. Çiçeklerden başlamalıydı, sonra eşyalar belki ve belki de sonra…

Kayıt defterine sözlüğün, sahibinin bir arkadaşı tarafından teslim alındığını işledi ve sözlüğün masada bıraktığı boşluğu yeni bir kitapla doldurdu. Kitap daha az kalındı şüphesiz, kimse sayfalarına onun için notlar bırakmamıştı ama sözlükte doğan kelimelerin başka hikâyelerde nerelere gittiğini izlemek güzeldi. Ve elbette, o bir gün kapıdan girecek olursa, dostça bir gülümseme ve içten bir sevecenlikle, kendisini okurken görmesini istiyordu. Eşya ve çiçekler hakkında onun kadar çok şey bilen bir kadın olarak.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KÜÇÜKYALI, EVİM

Vermedi, ben de Altan Usta'ya seslendim. "Usta! Cebinde yaa!"

Altan Usta camı araladı, seslendi. "Kola alırım, ver evladım!"

Bora küskün, tasoları numaradan arandı, arka cebinden çıkarıp verdi. Çoğu bende var.

"Al şunları, istemem."

Bir sevindi. Gidip tohum yedik. Pembe çiçeklerin ipliklerini emdik, ballı su. Bizim eve bal girmez pek. Bora'nın annesi de kola almıyor. Zararlıymış. Tohumlar acıydı, yine korktum sonra, midemde ağaç büyürse? Birini Bora'nın ensesinden içeri attım, kovaladı, yorulunca oturduk. Bedri'nin babası geldi, Altan Usta'yla konuştular. Kabloya baktım, Bedri'nin evinden teneke dükkâna iniyor, elektrik. Usta'nın önceki derme çatma dükkânı depremde yıkıldı, bütün mahallede bir o yıkıldı, herkes uyku sersemiydi, birbirimize seslenmiştik, sokağın ortasında toplandık. Bora gördü de bağırdı sonra, yıkıntıya koştuk. Babalar geldi, tenekeleri kaldırdılar, çıkardılar Altan Usta'yı, doğru hastaneye. Adamın kimi kimsesi yok, ne olacak? Para toplandı, babam o yaz bisiklet alamadı bana.

"Oğlum, Altan Usta'ya baraka yapılacak. Bisikletini sonra alayım olur mu? Daha güzelini alacağım hem, büyük olanını."

"Kornalıyı?"

"Onu."

Yıllar önceydi bunlar. Şimdi on birinci sınıftayım, o zaman ikinci.

Ayakkabıları yırtınca Altan Usta'ya giderdik, evden ne verilirse götürürdük. Mandalina, elma, kıymalı makarna, o an ne varsa. Ayakkabıların parasını almazdı, çaktırmadan bir yere sıkıştırırdım. Yine gittiğimde bakardım, koyduğum yerde olmazdı. Üstelik mandalinanın yarısını bana verirdi. Ben de bizimkilere verirdim birer dilim. Dilim mi deniyor ona?

Altan Usta'nın zamanında kundura mağazası varmış, kumar borcu yüzünden kaptırmış. Eşi çocukları da alıp annesinin yanına gitmiş, Usta yalnız kalmış, içkiye başlamış. Babam önceleri yollamazdı. Ne zaman gidip konuştu, arkadaş oldu, ondan sonra gitmeye başladım. Sokağın karşısındaki arsanın bir köşesi, Kara'nın mekânı. Top oraya kaçınca kovalar, çetesini de kurmuş, atan alır da kimse gitmez, top orada kalır. Birimizin canı sıkılınca yanına iki yancı, ağır ağır yürürüz. Heyecan. Kovalayacak mı? Uyuyor. Ses çıkarma. Yavaş. Ayakların ucunda. Küçük adımlar. Eğil. Al. Gökhan, Can veya Erdem taş atar uzaklardan. Koşuun! Sokağın başına kadar kovalarlar, kaçarız. Bir gün aşağı mahalleden gelen çocuğu da kovalayacak sandım, izledim. Derslerim daha bitmemişti, yukarıdan, pencereden izliyordum. Çocuk arabaya yaslanmıştı, Kara'yı izliyordu. Teke tek. Bizimkileri kovaladı, çocuğa yöneldi. Hiç korkmadı çocuk, öyle durdu. Kara tam önünde durdu, havlayıp havlayıp gitti. İlk kez görüyordum öyle bir şeyi, nasıl o kadar sakin durdu? O an bir şey kayboldu ama ney, şu ara *Şeker Portakalı*'nı okuyorum, öğretmenim ödev verdi, özetini çıkaracağım, orada "sihirli" diyorlar, mahallenin sihri kaybolduu. Öğretmene yazmayayım da anlatayım dedim, çok karışık anlatıyormuşum, bir şey anlamıyormuş, yazdıklarımdan ümitliymiş ama. Öyle dedi. Tam o sırada zil çalmıştı, yerden yüksek oynamıştım da düşmüştüm. Annem babam işteydi, Bora bir sınıf büyük benden, o getirmişti eve. Bir şeyim yokmuş. Masaya oturup kâğıdı önüme çektiğimde bu yazıyı değil de *Şeker Portakalı*'nı yazacaktım aslında, aklım mahalleye gitti. Bir iki şey yazayım da ödev kâğıdına geçiririm. Zézé ve Portuga arasındaki dostluk, sayısız yaramazlık, mahalle yaşamının güzelliği ve yoksulluk. Aslında o kadar yoksul değildik ama her şeyi alamazdı babam, Bora'nınki alırdı. Bilgisayar, bisiklet, ne varsa. Zenginler. Hava atmadı hiç Bora, uyduruduğumuz oyunları oynadık. "Kralımızı Görebilir miyiz?" mesela, iki kişi büyük ceviz ağacının altında bekler, iki kişi küçük ceviz ağacının altından gelip sorar: "Kralımızı görebilir miyiz?" Nöbetçiler arkalarını dönüp saraya haber yolladıkları sırada diğer ikisi koşmaya başlar, nöbetçiler kovalar, yakalarlarsa arsanın ortasında boğuşurlar, Altan Usta camını aralar, "Oğlum yavaş!" diye bağırır, güler. Yorulunca camın önüne gideriz, okulda olanları anlatırız. Sonra bizi korur da Altan Usta, bir gün tüftüflerle minibüslere ok atarken içini kâğıtla doldurduğumuz minibüsün şoförü kapıyı ansızın açtı, yerinden fırlayıp bizi kovalamaya başladı. Arsaya kaçtık, Altan Usta peşimizden koşan adamı görünce barakadan çıktı, büyük cevizin arkasına saklanıp izlemeye başladık. İlk kez o zaman dikkat ettim, Usta yaşlı. Saçları kır, yüzü oyuk, boynu eğik, kah kah öksürüyor. Üzüldüm, üzülürken adam bize döndü, son defa elini kolunu sallayıp gitti. Usta ardından baktı biraz, sonra yanımıza geldi.

"Atmayın evladım şunların içine, ya kaza yaparsa?"

"Duruyordu Usta."

"Olsun, yolcular da rahatsız olur. Kaldılar şimdi bak öyle. Aceleniz olsa, bir yere yetişmeye çalışırken sizin başınıza böyle bir şey gelse?"

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Merve Yiğit

Dersimizi aldık, sonra muhabbete daldık. Usta bize böyle neler öğretti acaba, iyi biri olabildik mi? On sekiz yaşıma uzaktan da bakamam, bilmiyorum, kimsenin kalbini kırmadıysam iyi biri miyim?

Neredeyiz biz? Küçükyalı'nın merkezinde bir yer. Burgazada'nın tam karşısı. Çocukken adanın tepesi yanmıştı da birbirimize dumanları göstermiştik. Bedri başının üzerine varan dumanlara elini uzatmıştı, sanki yakalayıp çekecek, dumanla birlikte yangın da gelecek, denize düşüp sönecek. Öyle demişti Bora. Hayal ettim, denize üfleyip dalga oluştursak adaya varır da söndürür belki. Bir iki üfleyip sıkıldık, sonra pamuk şekerci geçince peşinden koştuk. Annelerimiz kayalara sandalye kurmuşlardı, para verdiler. Sinek yapışmasın diye elimizle koruduk ama yine yapıştı, parmaklarımızla koparıp koparıp attık şekeri. Kayaların üzerinde zıplaya zıplaya yürümeye başladık, Bora'nın ayağı araya girdi, çıkaramadı. Ağlamaya başlayacakken elimdeki şekeri sıkışan yere sürdüm, aklıma başka bir şey gelmedi o an. Çıkardık da canı yandı çok, kanadı da biraz. Koluna girdik de yürüttük biraz, annesi kızmasın diye bir şey olmamış gibi yaptı. Bir sırrı paylaştık da anladım. Üçümüzdük, mahallede bir sürü çocuk vardı ama bizim arkadaşlığımız özeldi. Birbirimize yanlış yapardık, sonra yaptığımız yanlışı anlardık, sonra barışırdık ve hatırlamazdık ne olduğunu. Açıklarımızı kapardık. Mesela Bora'nın ayakkabısı yırtılmıştı, bizimkilere uzaktan seslendik, mahalleye döneceğimizi söyledik. Altan Usta'ya gittik ama ilk kez içeride kimsenin olmadığını gördük. Birbirimize baktık. Bedri babasının yakınlardaki dükkânına gidip çıraktan öğrendi, hastaneye kaldırmışlar. Ağaçların altında oturduk, anneler gelince yanlarına gidip anlattık, doğruca hastaneye. Görüştürmediler ama Bedri'nin babası içimizi rahatlattı, ertesi gün çıkarmış. Döndük, babam duymuş, barakayı toparlarken bulduk. İçeriye bakmamıştık hiç, çok dağınık. Döşek var, masanın üzeri ayakkabı malzemeleriyle dolu, yerler de öyle. Çöpleri poşete koymuş babam, attık, oturup dinlendik biraz.

"Usta çok yaşlandı çocuklar, yormayın siz de, olur mu?"

Saçlarımızı okşayıp gitti, ertesi gün de getirdiler Usta'yı. Biraz daha çökük ama iyi, gülümsemesi aynı. Döşeğine yattı, rahatsız etmemek için futbol oynamadık.

Ertesi gün her şey aynıydı. Usta camın önünde çalışıyor, minibüsler geçiyor, Bora ve Bedri geliyor aşağıdan, diğer çocuklar geliyorlar. Önceki gün tepemizden geçen bulutların büyük olanı da mı aynı? Yine geçiyorlar, çok benziyor biri.

Hiç büyümeyeceğimi düşündüm o an. Hiç büyümemeyi istedim.

Gidip yine tohum topladık, ballı suyu emdik, dişimizle çıt çıt kırdık tohumları.

"Ağaç büyür mü içimde benim?"

"Büyümez oğlum, gübre de yersen o zaman belki."

"Git be."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TÜM TİYATROLARDA, OYUNCULAR AYAKTA ALKIŞLANIR

Sesli Düşünüyorum #1

1. Bir süre önce tuhaf bir e-mail aldım. E-mailin başlığı, birçok sitede şifrem olan şifreden oluşuyordu (diyelim ki gustave88), işte, gustave88 başlıklı mailin içeriği şuydu: şifreni biliyoruz, birçok hesabın elimizde olduğu gibi, bilgisayarına bir şeyler yükledik (hacker şeyleri) ve böylelikle kameranı da kontrol edebiliyoruz, hâliyle elimizde görüntülerin var ve şuraya şu kadar dolara tekabül eden Bitcoin yatırmazsan bunları yayınlarız. Bilgisayarımın kamerasından ellerine ulaşmış olabilecek envaiçeşit görüntü anlık da olsa zihnimden geçti (bu görüntülerden birinde *Squid Game* izliyordum), sonrasında mailin uydurma olduğunu düşünerek (her makul insan gibi) isteği yerine getirmedim. Yine de mailin başlığının sık kullandığım bir şifreden oluşması beni tereddüde sürüklemedi değil. Kameramdan görüntü aldıkları akıl dışı gelse de özel hayatın ortalığa saçılma fikri öyle korkutucu ki akıllıca düşünemeyebiliyorsunuz. Birçok katil böyle yakalanıyor; soğukkanlılığını yitirerek.

2. Derken bir korku filmleri listesinde ilk sırada gördüğüm *Sinister*'ı izlemeye başladık. Filmde bir el kamerasıyla çekilen cinayet görüntüleri yer alıyor. Birinin evini gizlice gözetleyen ve bunu videoya alan bir seri katilin izini sürüyor kahramanımız. Filmin başında el kamerasıyla çekilen görüntülerde, katilin kamerasından, ailenin evde oturduğu mutlu bir anı görüyoruz. Korkulacak bir şey yok. Bir el kamerası ve mutlu bir aile. Ama o ilk anlarda dahi, sonrasında yaşanacaklardan da bağımsız ürperiyor insan. Peki, el kamerasıyla izlenme fikri mi filmi korkunç kılıyor yoksa izleyenin katil olması mı? (Şu yataktaki çiftimizin eve gizli kamera koydukları ve evlerine musallat olan neyse o varlık, onu kayda almaya çalışmaları, o film de kameralı ve *The Blair Witch Project*. Kayda alınma zaten yeterince korkunçken bir de işin içine musallat olan varlık ya da katil sokmak... şeytanlık değilse bu nedir?)

3. Biriyle Instagram'da takipleştiğinizde, önce onun hesabına değil kendi hesabınıza bakarız ve dışarıdan hesabım nasıl görünüyor diye düşünürüz. Sartre'ın sözü: "I see myself because somebody sees me." Ya da şöyle mi: Ancak bir başkası tarafından görüldüğümüzde var oluruz.

4. Tracey Emin, depresyonda olduğu birkaç gün içinden çıkmadığı, darmadağın ve kirli çarşafla örtülü yatağını Tate'de sergilemeye başladığında yıl 1999'du. Bir sanatçının, yatağını galeride sergilemesi fikri çok konuşuldu, eleştirildi, nihayetinde Emin'in *My Bed* eseri Turner Prize finalistleri arasına girmeyi başardı. Yatağı bu kadar konuşulur kılan ana sebep, kuşkusuz bir eşyanın ne kadar sanat eseri sayılıp sayılmayacağı ya da bu sınırın nerede başlayıp nerede bittiği hususuydu; yine de bu tartışma daha eskiye ait. Tracey Emin'in mahremini kamuya açması ve mevzubahis eşyanın bir yatak olması, tartışmayı körükleyen asıl öğeydi. Emin sadece yatağıyla değil, yatağının kenarına yerleştirdiği nesnelerle de bir meydan okuma içindeydi: Sigara paketleri, prezervatifler, içki şişeleri. .. Hâliyle... Yatağı tartışılır kılan bir yatağın sanat eseri olarak sunulmasından ziyade, bir sanatçının, (hem de kadın bir sanatçının!) bu türden bir ifşaya girişmesiydi. Kimin lafıydı, "I see myself because somebody sees me." Emin'in yatağı, mail kutumdaki mail ve *Sinister*. Hepsinin yarattığı ürperti aynı. (Emin'inki, kadın olmasından da kaynaklı daha fazla insanda bir ürperti uyandırmış olabilir. Şeyma Subaşı da aynı sebepten sevilmiyor ama bu çok uzun bir hikâye.)

4. Uçak düşünce bir adada ünlü kadın mankenle sağ kalan fıkramızın kahramanı, bir süre sonra mankene erkek kılığına girmesini söyler; sonrasında, erkek kılığındaki mankenin omzuna elini atar ve şöyle der: "Dün gece kimleydim tahmin edemezsin."

5. Her yatak odasında büyük bir ayna olmalı.

6. Nietzsche, *Güç İstenci* kitabında, insanın mutlak dürtüsünün hayatta kalmak değil, güç-iktidar sahibi olmak olduğundan bahseder. Foucault, bu türden bir hâkimiyetin, ancak ve ancak bakışla mümkün olduğunu dile getirir. Bir el kamerası tarafından gözetlenme deneyiminde, insanın kendini gözetlenen konumuna koyup ürpermemesi şaşırtıcı olurdu.

7. *Sinister* demişken, aynı türde ürpertici bir diğer film... *I See You*. Filmde insanların evine giren ve onlarla aynı evde yaşayan bir çift görüyoruz. Evin kullanılmayan odalarından birine yerleşirler, ev sahipleri işe gidince evin içinde dolaşırlar, buzdolabına koydukları yiyeceklere ortak olurlar, onlar işten gelince yerlerine gidip uyurlar, vesaire. Sanıyorum *Parasite*'ı sevmeyenlerin düşündükleri böyle bir şey olabilir; evde yıllardır yaşayan biri var ama yüzleşme yok.

8. Tüm tiyatrolarda, oyuncular ayakta alkışlanır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Sevdiğiniz çiçek milyonlarca yıldızdan yalnız birinde bile bulunsa yıldızlara bakmak mutluluğunuz için yeterlidir."

- Küçük Prens

2022
KAFKAOKUR

OCAK

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

ŞUBAT

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28						

MART

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

NİSAN

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

MAYIS

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

HAZİRAN

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

TEMMUZ

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

AĞUSTOS

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

EYLÜL

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

EKİM

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

KASIM

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

ARALIK

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzr.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

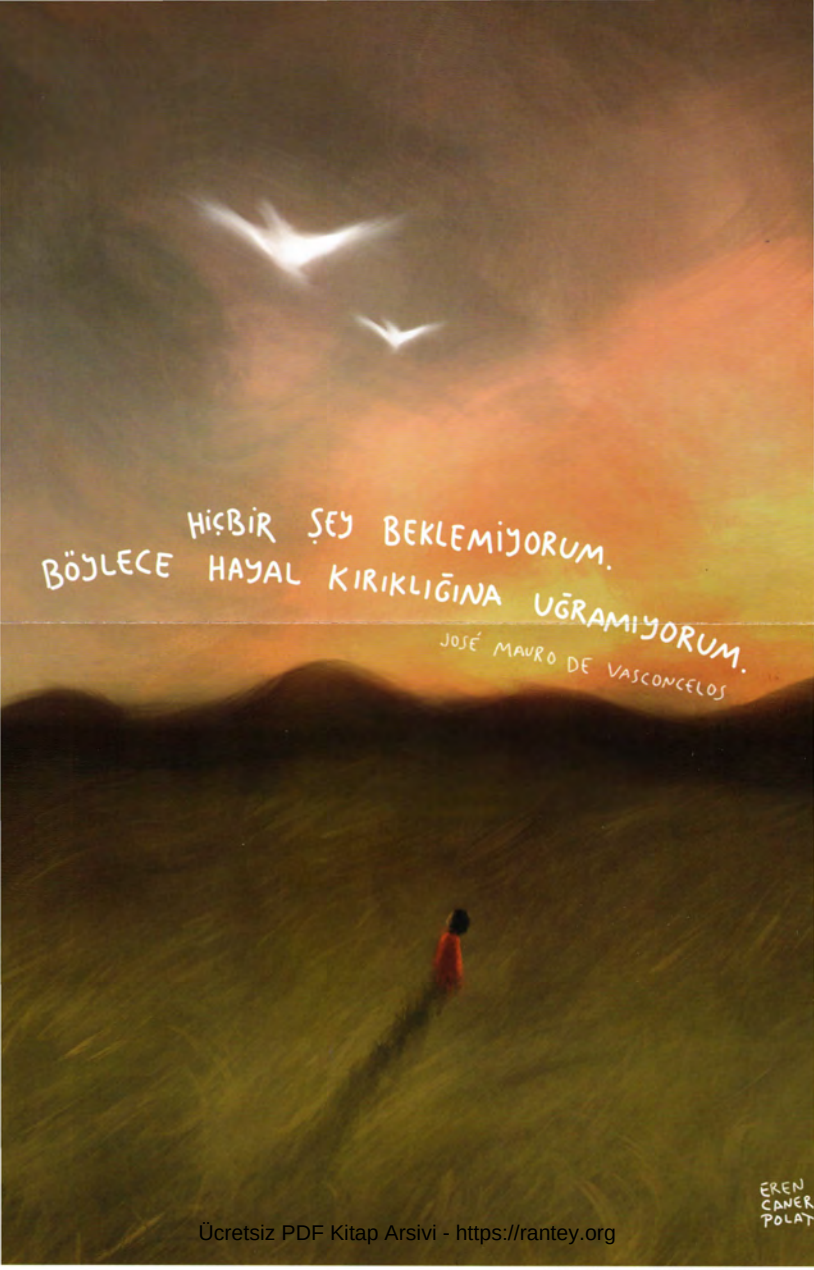

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

OĞUZ ATAY

Biz, her şeye hayret eden bir millet olduğumuz için albayım, sevinç ve şaşkınlıkla ellerimizi çırpıyoruz. Zaten biz her zaman alkışlarız. Beğensek de, beğenmesek de, oyumuzu versek de, vermesek de, her şeyi oyun sandığımız için durmadan ellerimizi çırparız. Ruhbilimciler de öyle söylüyor: Çocuk kalmak iyiymiş. Biz de iyi kaldık albayım; medeniyet bizi bozamadı. Oyun olarak, yalnız, salonda at yarışlarını öğrendik. İşte —gevezeliğimi mazur görün albayım, çünkü çocuk gibi, her şeyi soruyorsunuz,— bu beyaz perde, pat diye inince, arka taraftaki uçak tuvaletinin yanında duran televizyon kameralarının aracılığıyla biz, perdede yansıtılıyoruz.

Oğuz Atay, *Tehlikeli Oyunlar*, İletişim Yayınları s. 146